

N° 3 MÄRTS 2012 hind 2.20 €

muusika

**Lauri
Väinmaa**

HEINO ELLER 125

Händeli "Julius Caesari"
esmalavastusest
Rahvusooper Estonias

**Lembit
Orgse**

Muusika

10

**Üllatused!
Kingitused!**

27.-30. aprill
TALLINNAS

EOFed
**IX EUROOPA
ORKESTRITE
FESTIVAL**

www.orchestrafestival.eu

27.04. kell 19:00

ESTONIA KONTSERDISAAL

Festivali avakontsert
Üle-eestiline
Noorte Sümfooniaorkester
dirigent Jüri-Ruut Kangur

28.04. kell 19:30

JAANI KIRIK

JMC Kammerorkester
(Horvaatia)
Jazeps Medinsi nim. Riia 1.
Muusikakooli kammerorkester
"Armonico" (Läti)
Varna Kammerorkester "Anima"
(Bulgaaria)

28.04. kell 19:30

METODISTI KIRIK

Oulu Madetoja Muusikakeskkooli
Sümfooniaorkester (Soome)
Romerike Sümfooniaorkester (Norra)

Harjumaa Noorte
Sümfooniaorkester (Eesti)

28.04. kell 19:30

MUSTPEADE MAJA

Domstadi Noorteorkester
(Holland)
Kose Muusikakooli
Keelpilliorkester (Eesti)
IMCO Irish Midland'i
Kontsertorkester (Iirimaa)
EOV (Šveitsi Orkestrite Liidu)
sümfooniaorkestri
puhkpillikvintetti (Šveits)

29.04. kell 15:00

KAARLI KIRIK

Festivali Workshoppide kontsert
Barokkmuusika workshopi,
klassikalise muusika workshopi ja
romantilise muusika
workshoppide orkestrid,

dirigendid Toomas Siitan (Eesti),
Martin Studer-Müller (Šveits),
Normunds Dreģis (Läti) ja
Christof Brunner (Šveits)

29.04. kell 19:30

KAARLI KIRIK

Berni ülikooli vilistlaste
sümfooniaorkester (Šveits)
Drammeni Sümfooniaorkester
(Norra)
EOV (Šveitsi Orkestrite Liidu)
sümfooniaorkester (Šveits)

29.04. kell 19:30

MUSTPEADE MAJA

Dellbrücki sümfooniukud
(Saksamaa)
Altensteigi noorte
sümfooniaorkester ja
kammerorkester (Saksamaa)
Tromsø Byorkester (Norra)

30.04. kell 10.30

MUSTPEADE MAJA

Festivali workshoppide kontsert
Klassikalise muusika workshopi,
resideeruva helilooja workshopi
ja puupillide ansambli muusika
workshopi orkestrid,
dirigendid Konstantin Kucushev
(Bulgaaria), Marco Schädler
(Liechtenstein) ja Gerhart
Drijvers (Holland)

30.04. kell 18:00

VABADUSE VÄLJAK

**VOLBRIIÕ GALAKONTSERT
- FESTIVALI LÕPPKONTSERT**

Saksamaa, Soome, Norra, Šveitsi,
Bulgaaria, Iirimaa, Eesti ja
Horvaatia orkestrid
Jazzmuusika workshopi orkester,
dirigent Ari Poutanen (Soome)
Eesti folkmuusika workshopi

200-liikmeline ühendorkester,
dirigent Risto Joost (Eesti)

Korraldajad:
Eesti Sümfooniaorkestrite Liit ja
Euroopa Orkestrite Föderatsioon
(EOFed)

**KÕIK
KONTSERDID
ON TASUTA!**

TOETAJAD: TALLINNA KULTUURIVÄÄRTUSTE AMET, EESTI KULTUURKAPITAL, VABARIIGI PRESIDENDI KULTUURIRAHASTU, HOLLANDI KUNINGRIIGI SUURSAATKOND, HANSABUSS, TALLINK, ORU HOTELL, PIRITA TOPSPA HOTELL, FOLGER ART.

3/2012

Aasta algul mainisin tulemas olevaid üllatusi ja kingitusi ajakirja 10. juubeli puhul. Üks neist asub nüüd Muusika märtsinumbris. Uurige lähemalt **ERSO reklaami** ajakirja **13. leheküljel**. Seal oleva võlusõna abil saab suurepäraseid kontserte külastada palju odavamalt. Võlusõna kehtib nii internetis Piletilevist piletit ostes kui ka kassast pääset lunastades.

Ia Remmel

Peatoimetaja **Ia Remmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Roosikrantsi 11, II korrus, tuba 256, Tallinn 10119
Toimetuse telefon **6 416 016**
Kodulehekülj: **www.ajakirimuusika.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **1,47** eurot number
Aastatellimus **20,50** eurot
Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 16 eurot.
Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee,
herje@ema.edu.ee,
6 416 016, 55 56 18 94

Lauri Väinmaa ja
Lembit Orgse
FOTO ANDE KAALEP

KAVA

KES?

2 Martti Raide. Kogutud ja kogetud väärtusi jagamas. Intervjuu Lauri Väinmaaga
8 Ia Remmel. Püsivast ja muutuvast. Intervjuu Lembit Orgsega

UUDISEID MAAILMAST

14 Nele-Eva Steinfeld, Ivo Heinloo. Muusika-uudiseid maailmast

TÄHT

18 Tiina Vahtras. Angola vanameister Bonga

PILK

21 Risto Lehiste. Elleri loomingulisest pärandist Eesti Teatri- ja Muusikamuseumis. Heino Eller 125

ARVAMUS

25 Kahrut Vilbaste. Sooja muusikasse põimitud külm sahin. Eesti Filharmoonia Kammerkoori essee konkursi võidutöö

MULJE

26 Maarja Kindel. "Julius Caesar" Estonias – meelelahutus oli, aga kuhu jäi armastus?
28 Kristel Pappel. Dionüüsoslik barokk
Mustoneni pidustustel. Festivalist "MustonenFest – Barokk!?"

UUDISEID EESTIST

31 Muusikauudiseid Eestist

PLAAT

37 Heliplaatide tutvustus

PILL

39 Leanne Barbo, Kati Soon. Väikekannel

muusika

FOTO ANDE KAALEP

Kogutud ja kogetud väärtusi jagamas

Intervjuu Lauri Väinmaaga

MARTTI RAIDE
pianist

Lauri Väinmaa on üle kolme aastakümne olnud Eesti muusikaelu pianistliku tiiva üks juhtfigure. Bruno Luki õpilasena tõusis ta avalikkuse teadvusse võitudega vabariiklikul ja vabariikidevahelisel pianistide konkursil 1980. aastal. Hiljem lõpetas ta Moskva Riikliku Konservatooriumi ja täiendas ennast Londoni Kuninglikus Muusikaakadeemias. 1980ndate aastate keskpaigast alates on ta pälvinud tähelepanu pianistina, ka suurte kontserdisarjadega, nagu kõigi Beethoveni sonaatide ettekanne ühel hooajal (pärast sellist ettevõtmist pole inimene enam endine). Ta on 1998. aastal alguse saanud rahvusvahelise festivali "Klaver" kunstiline juht ja rajaja, tegeleb aktiivselt Eesti muusikahariduses, olles EMTA õppejõud ning Eesti Klaveriõpetajate Ühingu juhatuse liige. Lauri Väinmaa mõttehaare on sügavuti minev, nii eelkäijate kogemusest otsiv ja ammutav kui maailma pianistlikust kirevusest väärtuslike teri sõeluv. Tema tegevust iseloomustab põhjalik läbimõeldus; see on kulgenud ilma välise kärata, kuid seda veenvama sisemise iseenesestmõistetavusega.

Kuidas iseloomustada klaverikunsti rolli tänapäeval, milliste väärtuste kandja ta on? Mis suunas on klaverikunstnik ajateljel liikudes muutunud?

Klaverikunst on alati olnud kõrgemate vaimsete väärtuste kandja, aga see on omane kogu süvakultuurile. Tõsi, süvamuusika roll on praegu mingil määral muutunud. Esiteks laieneb järjest see valdkond, mida muusika alla paigutatakse ja mida selle all mõistetakse. Teiseks mõjutab olukorda levimuusika üleilmne kõlaruumi monopoliseerimine – eks see pisenda ka klaverikunsti positsiooni. Samas kui rääkida kitsamalt pianistlikest ideaalidest, millele panid aluse suured romantikud Liszt ja Chopin ja mis jätkusid ja arenesid pianismi kuldajastul 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses, siis on suur hulk neist tolmuorra alla vajunud ja unustatud. Kui kuulame vanadelt salvestustelt tolle aja pianiste, siis kostab sealt väärtusi, mida tänapäeval vähesed suudavad ja soovivad kultiveerida. Kahjuks. See hea tuleb üles äratada, tagasi tuua ja tänases päevas mõtestada.

Noor interpret 1981. aastal.

FOTO KALJU SUUR

Kas tänapäeval on süvamuusika (või vähemalt selle üks suund) läinud väga elitaarseks ja muutunud kitsa ringkonna tsunftiseseks asjaks? Side laiema publikuga on muutunud hapraks ja sellega koos tema kandepind kahanenud?

Tippkunst on ka varasematel aegadel olnud elitaarne. Kui mõtleme näiteks barokile, siis tegeles sellise muusikaga väga kitsas ringkond õukonna ja kiriku juures ning see kunst ei jõudnud sugugi massideni. Piltlikult öeldes läheb teravik või tipp kogu aeg ees ja see on pigem suurepärase. Kui rääkida süvamuusika ja laia publiku suhetest üldisemalt, siis mina ei ole üldse nii hirmus pessimistlik, nagu praegu on tihtipeale kombeks olla. Küll ta kõik säilib.

Oled siis pigem optimist ja usud, et pianismi kõrgajal saavutatud väärtused on igavikulise mõõtmega ning mingi kriitiline hulk nende väärtuste hoidjaid ja kandjaid eksisteerib ka tulevikus?

Täpselt nii. Olen optimist, kuigi on olnud ka aegu, kui mulle tundus, et see ala läheb kuidagi kitsaks ja õhukeseks. Sellisel optimismil on ka üks teine tahk ja selleks on teadmine, et asja tuleb aktiivselt edasi viia. Mitte ainult üleval hoida, vaid just nimelt missiooni-tundega edasi viia ja arendada, sest klaverimäng on arenev ja muutuv kunst. Ega see hädaldamine ja enesehaletsus ka kuhugi välja vii.

Torkab silma, et Eestis toimub väga palju klaveriga seotud kõrgetasemelisi muusikasündmusi, rohkem kui ühelgi teisel pillil. 2011. aasta sügisest siimaani meenuvad II Tallinna rahvusva-

heline pianistide konkurss, festival "Eesti klaver ja Euroopa", noorte Liszti konkurss, Narva Chopini-konkurss, kevadel tuleb Tartus Eesti noorte pianistide konkurss, sügisel festival "Klaver '12", lisaks mitmed suvekoolid, meistrikklassid jne. Samas oleme tunnistajaks klaveriõpilaste arvu jätkuvalt vähenemisele meie muusikakoolides, ka noori klaveriõpetajaid on vähe – seis järelkasvu osas pole just roosiline. Kuidas seda olukorda seletada? Kas oleme tunnistajateks ühe väärika, kuid hääbumisele pöördunud valdkonna jõupingutustele, kus segunevad missioon ja meeleheide?

Kas see asi ikka on nii hull? Need sündmused on ju läinud suure publikumenu ja osavõtjate arvuga. Ka Muusikaakadeemia lõpetab igal aastal üle kümne pianisti-klaveriõpetaja. Mulle tundub, et meie põlvkond on liiga pessimistlik ja kardab. Tihtipeale hoiatatakse noori, et ärge te seda klaveriõpetaja elukutset küll valige: palk on väike ja tööd pole. Sellega külvatakse liigset paanikat. Tulevikku tuleks vaadata ikka positiivsema lootusega. Õpetaja roll on siin oma õpilasi julgustada ja suunata, sest võimekas inimene saavutab alal, mida ta armastab ja millega intensiivselt tegeleb, hea taseme ja edu ning varem või hiljem ka sobiva töökohta. Tuleb ju ometi loota riigi majandusliku olukorra kosumisele ja palgaolude paranemisele.

Mis puutub klaveriõpilaste osakaalu vähenemisse muusikat õpivate noorte seas, siis muutunud situatsiooni taga võib näha uute erialade tõusu (kitarr, rütmimuusika, pärimusmuusika) ja nende valdkondade õpetajate väga head ning organiseeritud tegevust. Nad on saanud sisse koolide õppeprogrammidesse, ilmunud on palju häid õpikuid. Nii et laste valikuvõimalused on suuremad, maailm on muutunud lahtisemaks ja avatumaks. Tuleb kohaneda uute oludega ja oma asja edasi ajada. See ei tähenda väärtustest taganemist, aga lihtsalt ja ainult samamoodi õpetada nagu näiteks kolmkümmend aastat tagasi, ka ei saa: peab lisaks leidma uusi vorme. Vahemärkusena: huvitav on olukord Hiinas, kus on lausa ühiskondlikuks normiks, et linnades peaaegu iga laps õpib viiulit, klaverit või käib tantsukoolis. See mõjutab perekonna positsiooni ja prestiiži ühiskonnas.

Millal sina langetasid otsuse tõsise klaverimängu kasuks?

Seda mäletan ma väga selgelt. Mäletan isegi hetke millal ja kus see oli. Olin VII klassis Tallinna 7. keskkoolis (praeguses Inglise Kolledžis) ja Nõmme Muusikakoolis õpetaja Ruuta Tarase juures ning seitsmenda õppeaasta talvel hakati seda küsimust mulle üha rohkem esitama: kas ma tahan minna edasi VIII klassi Tallinna Muusikakeskkooli või jätkata 7. keskkoolis? Mäletan, kuidas ükskord tulin Hariduse tänavalt koolist ja läksin kino Kosmose vastas asuvasse peatusse, kust buss nr 36 Nõmme Muusikakooli viis. Seisatasin seal tänaval ja otsustasin: jah, ma tahan minna Muusikakeskkooli.

Kas mingil ajal oli raske harjutada, tekkis n-ö motivatsiooni-kriis?

Kogu lastekooli aja mind harjutamine kui selline eriti ei huvitanud, aga tegin kohusetundlikult ikka ära, niipalju kui vaja oli. Muusikakeskkoolis asjad muutusid. Minu klassis oli ees hiilgav seltskond pianiste ning ma tundsin, et mul on suured puudujäägid. X klassis hakkasin käima Bruno Luki juures ja siis sai vaimustus klaverimängust kindla suuna. Nii ma kaks viimast aastat Muusikakeskkoolis selle vaimustuse mõju all elasin ning klaveriga töötasin. Tollal oli võimalik võtta suuremahulisi eriprogram-

me, mille järgi ma lõpuklassis praktiliselt terve aasta õppisin. Mul olid õpetajatega allkirjastatud kokkulepped, mis tähendasid rohket iseseisvat tööd ja jätsid rohkem aega klaveri harjutamiseks. Eriprogramm ei olnud seotud konkreetse ettevalmistusega konkursiks või kontserdiks, vaid lihtsalt sooviga teha süvendatud erialalist tööd. Reaalainete poolne üldharidus jäi seetõttu mõnevõrra nõrgemaks, aga kuna suund muusikat edasi õppida oli niivõrd selge ja toonane matemaatikaõpetaja Kalju Kallaste koostas meile väga head programmid (viskas välja kõik, mis oli võimalik visata), siis suuremat kahju sellest ei sündinud. Töömahud olid väga suured, harjutatud sai päevad läbi. Paljuski tänu sellele võtsin lõpuklassis läbi väga suure programmi ja andsin kevadel elu esimese kahe poolega soolokontserdi Nõmme Muusikakooli saalis.

Motivatsiooni kriisist rääkides – tudengitel esineb sageli eneseotsingute periood, mida võiks nimetada I semestri kriisiks. See tuleb asjaolust, et keskkoolis on kogu elukorraldus väga reglementeeritud, aeg viimse hetkeni ära organiseeritud, ja ühtäkki on näiliselt väga palju aega. Tegelikult on elu sama pingeline, aga seda tuleb ise organiseerida. Siin on õpetaja roll oluline. Esimesel koolipäeval tuleb uudne olukord ära selgitada.

Kuidas noorel inimesel selliste kriisiolukordadega toime tulla?

See on väga keeruline küsimus. Kõik olukorrad on erinevad, inimesed on erinevad, inimete anded on erinevad. Sellise hetke võib esile kutsuda olukord, kus repertuaar muutub järsku üliiraskeks. Õpetajatel võib tekkida kiusatus anda nõudlikke teoseid, kuid selles puudub järjepidevus ja aste-astmeline liikumine keerkamate ülesannete poole. Nii ületatakse piir, kus jõud enam üle ei käi. Tekivad suured tehnilised probleemid, sest mingi hulk vaheastmeid jääb läbimata. Üleminek “päris” repertuaarile (VIII–X klass) nõuab pedagoogilt suurt tarkust, täpset kalkuleerimist – iga laps on ju omaette mikromaailm oma vajadustega. Aga kui algõpetus on tugevatel alustel, saab sellest punktist kergemalt üle. Kahjuks tuuakse algõppes lahendamata probleemid sageli kaasa Muusikakeskkooli VII–VIII klassi või ka lausa Muusikaakadeemiasse ja siis tuleb nende muredega siin tegeleda. Paranemine on võimalik (mingil määral), kuid see sõltub palju inimese tahtest, enesesunnist, sest ümber on vaja kujundada klaverimängu aluseid kõigepealt ajus ja siis füüsis.

Kui jätta kõrvale otseselt pedagoogikasse puutuv valdkond, siis mis on sinu arvates muusikuks kasvamisel kõige olulisem?

Kõige olulisem on muusika ise, et see helide maailm sulle tohult meeldib. Hiljem, näiteks gümnaasiumis, võivad tekkida ka muud motiivid, nagu konkurents ja enesekehtestamise soov. Aga ilma sügava huvita muusika vastu ei vii see kuhugi. Ma mäletan, et kui kuulsin mingit klaveriteost, mis tundus ülimalt fantastiline, siis hiljem, kui sain selle noodi kätte ja hakkasin lugu aeglaselt mängima, kuulsin neid noote oma sõrmede all ning tajusin, et see mind sügavalt rabanud teos on kirja pandud just nende harilike nootidega kahel noodireal ja ta hakkab minu käes kõlama. Mäletan suurt õnnetunnet, mis sellistes olukordades tekkis. Nii et põhiline on armastus muusika vastu.

Mis on pedagoogiline tarkus?

Tõepoolest, mis teeb ühest õpetajast hea õpetaja? Kõigepealt see, et oskad näha ja suudad maksimaalselt avada õpilase potentsiaali. See on asi, mida jääme terve elu õppima. Paljud suured pedagoogid on alles pärast 60. eluaastat teatanud: nüüd ma alles saan

aru, kuidas õpetada! Teiseks on tähtis oskus näha olukordi realistlikult. Mõnikord soovivad õpetajad, et õpilased areneksid tohutu kiirusega ja ehitavad õhulosse. Õpetaja võib ju soovida, et õpilane mängiks mõnd rasket teost, aga õpilane pole selleks veel lihtsalt valmis. Oluline on õpilase arengut näha pikas perspektiivis. Teadvustada, millises etapis ta parasjagu on, kuidas ja kuhu võiks edasi minna ja millised on need tipud, kuhu võib välja jõuda.

Kuidas suhtud üle jõu käivate teoste mängimisse õigustusega, et see “viib edasi”?

See on minu meelest põhjani vale arusaam. Pooleldi valmis teosega esinemine teeb õpilasele suurt vaimset ja tehnoloogilist kahju. Minu kindel veendumus on, et lavale peab minema viimistletud teosega. Lavalise vastutustunde ja iseseisvuse kasvatamine on väga oluline. Raskeid teoseid, uusi ülesandeid ja võtteid tuleb klassis harjutada, samuti pooldan samaaegset tööd suurema hulga teostega pikema aja vältel. Meie õppetöö on korraldatud pooleaastaste tsüklite kaupa – kaks eksamit aastas, nii et teosed tuleb ruttu “ära küpsetada”. Ühtpidi on see hea, kui sind miski tagant torgib, kuid vahel on vaja teostega pikemalt tööd teha. Selles mõttes on väiksema eksamite hulgaga süsteemides (nagu Saksamaal ja Soomes) palju head, aga ka mõned miinusküljed: oskus esinemise stressiolukorraga toime tulla areneb vähem.

Mis suunas liigub klaveripedagoogika?

Ta liigub väga paljudes suundades. See on tajutav nii eri maade lõikes kui ka ühe maa piires. Samas eksisteerivad väärtused, mis kehtivad läbi aegade ja üle riigipiiride. Kuigi ka suurte pianistide-pedagoogide klaverimängust kirjutatud raamatute tähtsus ei ole minu arvates nii suur, kui arvatakse (sinna saab kirja panna vaid killukese selle töö sisust ja põhimõtetest), on ka väga hinnalisi märkmeid, kasvõi näiteks Josef Lhévinne'i raamat “Basic Principles in Pianoforte Playing”. Sinna väikesesse brošüüri koondas see hiilgav pianist ja tark õpetaja oma põhitõed. Need põhimõtted – kõla tekitamine, tähtsamad mänguvõtted, fraasi kujundamine jne on väärtused, mis ka minu jaoks jäävad alati õigeks.

Kui rääkida õpilase ja õpetaja suhtest, siis vaatan õpilasi kui

1989. aastal koos Alfred Schnittkega pärast helilooja klaverikontserdi esitust Estonia kontserdisaalis.

FOTO ARNO SAAR

Õpilase psüühika kaitsmine on meie töös väga tähtis. Mitte enda pealesurumine, vaid aitamine. Õpilase loominguline potentsiaal saab avaneda ainult siis, kui ta tunneb ennast vabana, tiivustatuna.

nooremaid kolleege. Vastastikune austus on siin väga oluline, just õpetaja austus õpilase vastu. Arusaam, et me oleme samal teel ja mina õpetajana olen eespool, kuna olen sellega kauem tegelnud, kuid olen samuti liikumises, loob terve õhkkonna. Õpilase psüühika kaitsmine on meie töös väga tähtis. Mitte enda pealesurumine, vaid aitamine. Õpilase loominguline potentsiaal saab avaneda ainult siis, kui ta tunneb ennast vabana, tiivustatuna.

Samal ajal on siin ka teine aspekt. Olen viimasel ajal tähele pannud, et kiputakse rääkima inspiratsioonist ja loovusest, vastandades seda teadlikule professionaalsusele. Klaveriõpetus algab ikkagi põhiprintsiipidest – nimetagem seda kooliks. Aluseks on vahendite omandamine, mille abil ennast väljendada. Inspiratsioon on jäämäe tipp, kroon, mis tuleb kõigele lisaks, aga sellest ei saa alustada. Selleks, et tekiks loova hetke vabadus, on vaja väga sügavat vundamenti, tohutut teadmiste ja oskuste hulka. Ja seda saab ja peab õpetaja õpetama. Inspiratsioon tekib paljudest asjadest: elus kogetust, teistest kunstivaldkondadest, inimestest, kellega sa kohitud, kogu muusikast, mida sa kuuled, aga kooli, oma oskused, saad sa 90 protsendi ulatuses õpetajalt.

Ma pean lugu ühe õpetaja juures kaua õppimisest ja ei usu, et pidev pedagoogide vahetamine kaugele viib. Arvan, et vahel tehakse endale illusioone ja loodetakse, et niiviisi saadakse mitmekülgsem haridus. Pigem ähvardab pealiskaudsuse oht. Õpetus on isiklikul kogemusel põhinev, suusõnal ja pikkade aastate jooksul edasi antav.

Seetõttu tuleb ka teise kõrgkooli vahetusõpilaseks minemist alati hästi kaaluda. Kui tulla akadeemiasse pedagoogi juurde, kellega ei ole varem koostööd tehtud, siis paratamatult kulub mingi aeg kohanemiseks, teineteisega harjumiseks, et üldse hakkaks tekkima mingi tulemuslik protsess. Kui see nüüd aasta pärast katkestada ja minna aastaks välismaale õppima, jääb pärast tagasitulekut veel üks aasta ja ongi bakalaureuseõpe lõppenud. Sellest ei pruugi sündida mingisugust kasu.

Teisest küljest olen veendunud, et iga õppija peaks mingi perioodi veetma väljaspool oma koduakadeemiat. See on juba silmaringi jaoks vajalik. Küsimus on selles, millal ja millisel määral seda teha. Samas tuleb tänapäeval suur osa maailmast ka ise koju kätte. Mõten siinkohal külalisp professoreid ja meistiklasse. See on väga väärtuslik kogemus.

Räägi palun konkursside rollist tänapäeval.

Konkursside roll on aja jooksul muutunud. Pool sajandit tagasi oli konkursside väga vähe ja rahvusvahelise konkursi võit andis võimaluse asuda kontsertpianisti eluteele. Tänapäeval, kui võistlusi on suurusjärgu võrra rohkem, see enam nii ei ole. Tekib küsimus, kas inimeste anne on niivõrd kahanenud? Tegelikult on

andekaid pianiste sama palju, aga neid lihtsalt ei jätku kõikidele konkurssidele. Kui vanasti oli kümnekond suurt rahvusvahelist konkursi ja sealt tuli näiteks viis maailmatasemel pianisti, siis praegu, kui on sada konkursi, ei tule sealt mitte viiskümmend suurepäraselt klaverimängijat. Väga silmapaistvatel pianistidel on raskem konkursivõitjate suure hulga seest välja paista ja nende tõeliselt vaimustavate mängijate leidmine on kontserdikorraldajatele tegelikult suureks pähhkliks. Samas on konkursside otseülekanded internetis väga tervitatav ja õhkkonda tervendav nähtus. Võimalus kuulda ja näha kõiki esinejaid ei jäta kohta spekulatsioonidele konkursi tulemuste kohta.

Kui rääkida lastekonkurssidest, siis neid tuleb hinnata teistmoodi, ei saa lähtuda absoluutsetest standarditest. Tuleb arvestada vanust, vaadata potentsiaali. Ja kui lastekonkursil laps eksib mõne põhimõtte vastu – alustab kaunistust vales noodist, mängib eel- löögi vales kohas jne, siis see on õpetuse probleem ja sel ei pruugi olla suurt pistmist lapse üldise arenguga. Kui ta läheb tulevikus teise õpetaja juurde, kes talle need põhimõtted ära seletab, saab selliseid asju kerge vaevaga muuta. Kui aga täiskasvanute konkursil teeb keegi asju ilmselgelt stiilile mittevastavalt, on see tugev miinus.

Kui aga esitada küsimus: kas konkurss, millega kaasneb pinged ja stress või hoopis festival? Kas peab tingimata võistlema?

Ma arvan, et ikka peab. Lapsed ja noored tahavad tegelikult ennast teistega võrrelda. Nad tahavad saada kohti ja laureaadiitiitleid, see on innustav. Kui on lihtsalt festivalid, kus kõik ära määritakse, siis on see midagi muud. Lastele on vaja ka väikeseid väliseid stiimuleid, see paneb tööle.

Pedagoogiliselt raske ülesanne on aga seletada lapsele ebaõnne ja preemiast ilmajäämist. Siin tuleks kasuks psühholoogia-alane koolitus, mis võiks meie pedagoogilise hariduse juures olla süvendatum. Ka tuleks hoolikalt jälgida, et õpetaja ei ajaks segi enda ambitsiooni lapse omaga.

Konkurssid on toonud kaasa tehnilise perfektsuse nõude. Kas koos nn turvalise mängustiiliga kaasneb aga tihtipeale ka sisuline konventsionaalsus, orienteerumine keskmisele maitsele, soov meeldida ja hirm kedagi ärritada?

Tehnilist perfektsust on alati vaja olnud ja kõrgelt hinnatud, pole siin ajaga midagi muutunud. See ongi üks osa esituskunstist. Ja üks kõrge taseme poole tulebki püüelda. Mis puudutab nn keskmist maitset, siis žüriid koosnevad enamasti kõrgetasemelistest ning kultiveeritud maitsega muusikutest, kes hindavad väga laia esituse komponentide spektrit. Ei saa oletada, et needsamad muusikud žüriisse sattudes äkki oma taseme minetavad ja hakkavad mingite keskmiste standardite järgi esitusi hindama. Selge on see, et hindamise aluseks peavad olema professionaalsed kategooriad. Žürii ei saa “meeldib” või “ei meeldi” tasandil mängu hinnata. Küll aga võib žürii liiget ärritada, kui tema arvates minnakse autori ideest väga kaugele. Interpreedi soov meeldida publikule on loomulik osa esituskunstist. Kui selleks aga kasutatakse “välispidiseid” võtteid, mis on näiliselt sügavmõttelised, tegelikult aga muusikale külge poogitud, on asjatundliku žürii osa see välja kuulda.

Viimasel ajal on meil hakanud kõlama seisukoht, et konkursside žüriid on läbinisti korrumppeerunud ja otsuseid langetatakse mittemuusikalistest põhjustest johtuvalt. Mina arvan, et lõviosa rahvusvaheliste konkursside žüriide liikmetest on ausad ja profes-

Angela Hewittiga 2002. aasta festivalil "Klaver".

FOTO ERAKOGUST

sionaalsed muusikud, kes ka seda tööd teevad puhta südametunustusega. Aga eks tilk tõrva meepotis võib rikkuda maitse...

Kas võib näha konkursi tüüpi mängu ülekandumist kontserdilaadele või elame pigem CDde ja Youtube'i põlvkonna maailmas?

CD-plaatide ja Youtube'i põlvkonnad on tegelikult eri põlvkonnad. CD-ajastu saabumine 1990ndatel tõi kaasa ka negatiivset, sest CDd on võimalik monterida perfektseks ja tavaliselt seda ka tehakse. Tulemusena häirib üht keskmist professionaali n-ö valedes nootide kuulmine rohkem kui varem. Aga kui palju valesid noote mängivad möödunud sajandi suured pianistid Alfred Cortot, Vladimir Horowitz, Edwin Fischer! Youtube'i mõjuga on teine lugu, sest seal on hea kõrval väga palju halba. Noored kuulavad seda tihti valimatult ja ei oska n-ö terasid sõkaldest eraldada.

Milliseks võiks kujuneda kontsert kui institutsioon ja kuidas muutuvad publiku ootused?

Ma arvan, et traditsiooniline suund ei kao mitte kuhugi. Sellele ei viita küll palju märke. Klaverimuusika varamu on nii rikas, ka noorte entusiasm nende väärtuste edasiandmiseks pole kuhugi kadunud. Tuleb käia sellega kaasas, mitte kapselduda, mitte kibestuda, mitte olla enesega rahul.

Kontserdivormid võivad võrreldes tänasega küll muutuda. Ma kujutlen pilti, kus me istume kümne või kahekümne aasta pärast oma kodus ja meil on seinasuurune ekraan, mis võimaldab näha ruumilist kujutist. Kui mõelda juba praegu toimuvatele online-ülekannetele konkurssidest, siis siit on ainult üks samm sellise kontserdielu tekkeni. Aga ega elus kontsert kuhugi ei kao. Kunagi ennustati ka kinole seoses televisiooni arenguga hääbumist, aga midagi sellist pole juhtunud. Elavas ettekandes on aspekt, mida ei korva mis tahes kvaliteediga reproduktsioon.

Traditsioonilise kontserdi mõiste võib avarduda. Ka praegu on verbaalne publikuga suhtlemine järjest rohkem levimas. Selles ei ole ju põhimõtteliselt midagi uut. See vorm pärineb klaveriõhtu algaegadest Lisztilt. Klaveriõhtu ingliskeelne nimetus *recital* (*recite* – ingl. k. esitama, deklameerima), mida kasutati esmakordselt Liszti 1840. aasta kontsertidel Londonis, tähendas just seda, et interpreet esitas teoseid, vahepeal aga laskus lavalt saali, rääkis inimestega, juhtis vestlust ning seejärel jätkas mängu.

Kutsusid aastate eest ellu klaverifestivali. Mis sind selleks ajendas?

See tuli soovist tuua maailma pianism ja selle erinevad tahud Eestisse. Mul oli kogunenud päris suur hulk informatsiooni maailmas toimuvast. Õppisin 1990ndate aastate algul Londonis, käisin palju kontsertidel ja olin asjadega kursis. Sealt kasvas välja ja-gamise soov, mis lükkas selle festivali käima. Eesti Kontsert võttis idee vastu, meil tekkis tollaegse produtsendi Madis Kolgiga tore koostöö ja festival sai 1998. aastal teoks.

Kuidas koostad festivali kava? Kuidas leiad esinejad?

Need on esinejad, keda ma soovin tutvustada. Mul on tohtu rõõm, et olen saanud siia pianiste, kes loovad maailmas midagi uut, nagu Angela Hewitt, Piotr Anderszewski, Marc-André Hamelin, Kevin Kenner, samuti muusikuid, kes oma tegevusega on aastakümnete vältel mõjutanud maailma muusikaelu – Stephen Kovacevich, Charles Rosen, Leslie Howard. Info tuleb väga erinevatest kanalitest, paljud pianistid ja agentuurid saavad ka ise pakkumisi. Ka enamikult konkurssidelt on tänapäeval online-ülekanded. Aga visioon, keda kutsuda, on ka praegu väga selge. Maailmatasemel esinejatel on tihedad esinemisgraafikud ja nende Tallinna saamine pole kerge. Kuid nüüdseks on festivalile tekkinud nimi ja hea maine ning siia ei tulda enam nagu tundmatusse kohta proovima, vaid teatakse, et meil on toimiv festival ja väga hea publik. Ka suured pianistid on rõhutanud, et neil on hea mängida publikule, kes "vaikib asjatundlikult". Nad tajuvad meie inimeste oskust kuulata.

Kui suur osa on pianistide leidmisel isiklikel kontaktidel, milline agentuuridel?

Alguses oli rohkem isiklike kontakte. Praegu on nii, et kõik nimemad pianistid on mingite agentuuridega seotud. Neist on saanud ka koostööpartnerid, kes ka ise esinejaid välja pakuvad. Festivali puhul on väga oluline tasakaalu leidmine, et oleks erinevaid interpreedinaatüre, erinevatelt maadelt, erineva lähenemise-ga, erineva repertuaariga muusikuid, kes mängivad erinevatel instrumentidel (ka haamerklaver, klavikord, prepareeritud klaver). Huvitavat ja põnevat peab olema erinevate soovidega kuulajale.

Milline on kõige meeldejäavam hetk festivalide ajaloos?

Väga eriliseks on meele esimese festivali algus. Alguses on ju alati närvis, et kuidas ikka hakkab minema ja kas üldse midagi õnnestub. Festival algas klaverite näitusega fuajees. Ma mäletan, et tulin umbes pool tundi enne algust lava tagant. Olin üleni muremõtetes ja äkki lahvas mulle vastu melu: ringi jooksvad klaveriõpilased, kes proovisid õhinal instrumente. See hetk oli väga eriline – äkki teadsin, et asi läks käima. Alatiseks jäävad meelde Mihhail Pletnjovi, Angela Hewitti, Arcadi Volodosi, Paul Lewise kontserdid, aga ka väga-väga paljud teised...

FOTO HARRI ROSPU

Püsivast ja muutuvast

Intervjuu Lembit Orgsega

IA REMMEL

Tunnen Lembit Orgset juba mitu aastakümnet, oleme kolleegidena aja jooksul kujunenud mõttekaaslasteks. Imetlen tema rahulikku meelt, läbinägelikkust ja tarkust eri olukordades; temaga peetud vestlused on minu maailmanägemist ja mõtlemist väga avardanud. Lembit on pianist, aga meie kontserdielus juba mitu aastakümnet tuntud ka klavessinisti ja *basso continuo* mängijana. Ta on hinnatud pedagoog, õpetab keskastme õppureid Georg Otsa nimelises Tallinna Muusikakoolis, kus ta oli pikka aega osakonna juhataja ning tudengeid Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias. Suurt ja olulist tööd on ta teinud Eesti Klaveriõpetajate Ühingu aseesimehena õpetajate täiendkoolitusüritusi korraldades, üle Eesti ise õpetades ja loenguid pidades. Ta on Eesti üks erudeeritumaid baroki ja klassitsismi tundjaid ja on tugevalt kujundanud Eesti klaveriõpetajate sellealast mõistmist ja maitset. Loenguid pidanud ja tutvustusi teinud on ta ka väljaspool Eestit rahvusvahelistel konverentsidel.

Meie tegevusvaldkonnaks on klassikaline muusika. Milline on sinu arvates klassikalise muusika tähendus praeguses maailmas, mis on ju küllaltki lõhestunud, eklektiline, vähe süvenemisele suunatud?

Ütleksin ehk nii, et klassikaline muusika on kvintessents kõige väärtuslikumast, mis ajaproovile vastu on pidanud. Ta on sillaks aegade ja inimeste vahel. On hulgaliselt neid, kes otsivad oma sisemist päritolu ja liginevad sellele just klassikalise muusika kaudu. Paljudel tekib sellise kogemuse tarve ka alles aja jooksul. Vaatan klassikalise muusika olukorrale lootusrikkalt ja usun, et see on üks üldinimlik tunnetuspüüdluse vahend.

Kas leidmisele aitab kaasa püüdlus klassikat kaasajastada?

Kaasajastamine toimub igapäevases elavas esituspraktikas iseenesest. Usun, et me ei taju Bachi või Händeli muusikat tänapäeval nii, nagu näiteks 18. sajandi inimene. Maailm muutub kogu aeg, inimene muutub. Ja kas ajaloolisel informeeritusel põhinev esitustraditsioon on autentne? Tegelikult me ju ei tea, kuidas täpselt tol ajal musitseeriti. Praegune nn HIP on säilinud infokildudest kokkupanud pilt, uus traditsioon, mis tekkis alles 20. sajandil. Kahtlemata on see aidanud kaasa tollases muusikas peituvate uute ja väärtuslike külgede väljatoomisele. Aga klassika nn kaasajastumine kõneleb sellest, et temas sisalduvad püsiväärtused on pidevas uuenedes ja kõnetavad meid ajast sõltumata.

Ettekannet pidamas rahvusvahelisel konverentsil Madeiral 2010. aastal.

Kuidas pianism on ajas muutunud? Vanasti piisas sellest, et pianist tuli lavale ja andis kontserdi, nüüd peab ta mõtlema oma imagole ja reklaamile ja vestlema publikuga.

Nagu kõik muu, on kindlasti ka pianism ja pianistid muutunud. Aga samas – kui meenutada, kuidas esinesid Liszt ja teised 19. sajandi virtuoosid? Nende kuvand sisaldas ju neidsamu omadusi, mida sa äsja loetlesid. “Pühalik”, üksnes “puhta muusika” vahendamist ja esineja oma isiku taandamist väärtustav esitustava juurdus tugevamalt alles Artur Schnabeli eeskujul. Arvan, et nii ühel kui teisel esinemislaadil on oma õigustus. Esineja peab mõjuma terviklikult. Põhirõhk on mõistagi mängu kvaliteedil, aga see ei tähenda, et muid vahendeid, mis publikule mõjuvad, peaks eirama. Kui mõelda ülikõrge kullaprooviga muusikutele, siis nende puhul muidugi ei teki küsimust, et laval toimuvale oleks veel midagi vaja lisada. Aga loomulikult on sellise lihtsuse ni pikk tee.

Olid professor Bruno Luki õpilane. Mida tema sulle õpetas ja ellu kaasa andis?

Olen aru saanud, et elus on äärmiselt oluline leida endale sobivaid suurepäraseid õpetajaid ja eeskujusid. Luki kõrval olen tä-

nulik ka oma varasematele õpetajatele, eriti Muusikakeskkoolis Reet Vanaseljale. Aga mida Lukk õpetas... Mulle tundub, et olen temalt kaasa saanud ühe maitsesuuna. Saksa klassikalise muusika ja saksa kultuuri austus on kuidagi sisse kasvanud, mis muidugi ei välista imetlust prantsuse ja teiste koolkondade vastu. Ja teine väga oluline asi, mida Lukk väsimatult rõhutas, oli seoste tähtsus ja seoste otsimise vajadus kõige vahel, mis puudutab muusika mõistmist, pillimängu või õpetamist – tuleb püüda näha tihedalt läbi põimunud osadest koosnevat tervikut.

Aga tema õpetusmeetodid?

Praegu tundub tagantjärele mõeldes, et Bruno Lukk mõjus eelkõige oma isiksusega. Sellist õpetust võiks kutsuda ka “meetodiüleseks” pedagoogikaks, mida on punktikaupa ammendavalt väga keeruline kirja panna. Õppisin sellest, kuidas ta mängis, mida ütles ja eelkõige, milliseid hoiakuid ja väärtusi ta endas kandis.

Teed, kuidas muusika juurde tullakse, on ühest küljest sarnased, teisalt alati täiesti erinevad. Milline oli sinu tulek muusika juurde?

Muusikaga viisid mind kokku vanemad: ema on pianist ja klaveriõpetaja, ka Bruno Luki õpilane, isa viiuldaja ja viiulipedagoog. Aga hilisem tee klaveri juurde kulges läbi Nõmme Muusikakooli Tallinna Muusikakeskkooli. Sihiteadlikuks muutus mäng alles 15-aastaselt, kui valmistusin rahvusvaheliseks konkursiks Üstí nad Labemis. Seda vaimustust, mis mind seejärel haaras, võiks nimetada elukutse äratundmiseks. Algas fanaatiline harjutamine, neid tunde ei julge kohe nimetadagi, kui palju siis sai päevas klaveri taga istunud.

Sa mainisid konkursi kui ühte tõuget. Mis sind sel teekonnal veel mõjutas?

Muusikakeskkooli üleüldine klaverimänguõhustik, kaasõpilaste töökus ja pühendumus. Murdeeas tundub sageli, et teised on ikka paremad. See tunne aga ka innustab, kui on võimalus õppida koos suurepäraseid pianistidest klassikaaslastega nagu Lauri Väinmaa, Signe Hiis, Riina Pikani, Pille Saar, Annika Tõnuri, Iive Joamets, Tiiu Treufeldt, Katrin Luhaäär. Ja loomulikult olid suurteks eeskujudeks vanemate klasside tipp-pianistid: Ivo Sillamaa, Kalle Randalu, Ivari Ilja, Rein Mets ja Rein Rannap, kes kõik koos kujundasid ühe erilise “klaveriõhkkonna”.

Üks suurimaid mõjusid oli mõistagi kokkupuude Bruno Lukiga, kelle juures sain õppida üheksandast klassist alates. Oluline hetk oli ka Paul Mägi kutse 1978. aastal Eesti Raadio kammerorkestrisse klavessiini mängima, mis pakkus haruldase võimaluse süveneda barokkmuusikasse. Õppisin kiiresti Hugo Lepnurme käe all generaalbassi mängima, otsisin ja kuulasin heliülesvõtteid.

Kust sa neid leidsid tol sügaval nõukogude ajal?

Kui huvi on suur, siis avanevad ka võimalused. Mul kujunes kontakt Aago Räätsaga, kellelt sain Gustav Leonhardti plaate ja lindistusi, palju huvitavat kuulsin ka Hortus Musicuse liikmetelt, kelle seas selline info kõige enam liikus.

Leonhardti esitused muidugi vapustasid. See oli midagi absoluutselt teistsugust, kui siia maani Nõukogude Liidus tiražeeritud plaatidelt kuuldu. Eesti Raadio kammerorkestril olid kontaktid ka Aleksei Ljubimoviga, kellega sai ühel perioodil aktiivsemalt suhelda.

Hiljem jätkasid kammermuusikuna ja oled mänginud vist pea-aegu kõigis Eestis tegutsenud barokkorkestrites. Nimeta endale olulisemaid teoseid, mida oled nende kollektiividega ette kandnud?

Bachi passioonid, kantaadid, Brandenburgi kontserdid, Händeli *concerto grosso*'d ja "Messias", Monteverdi vesprid, Vivaldi kontserdid ja veel muidugi rohkelt muid teoseid.

Räägime pisut ka sinu aspirantuuriõpingutest Peterburis. Mida sa seal kogesid?

Puutusin kokku väga huvitavate inimestega, eelkõige oma professori Valdimir Nilseniga, kes oli omakorda Nadežda Golubovskaja õpilane. Golubovskaja mõjutas 1950ndatel aastatel väga tugevalt Eesti klaveripedagoogikat, ka Bruno Lukk hindas teda väga. Ta esindas Venemaal mõneti Moskvale oponentide klaverikoolkonda. Nilsen oli väga erudeeritud muusik, kes aitas mind palju ka klaverimängu tehnilistes küsimustes. Sain temalt Luki maitse-eelistustele lisaks rohkem arusaamist Chopinist ja huvi ka vene muusika vastu. See oli suurepärane enesetäiendamise võimalus.

Said sa sealt toetust ka oma vanamuusikahuvile?

Seda sain viljelda rohkem teoreetilistes ainetes. Peterburi Saltõkov-Štšedrini-nimeline raamatukogu pakkus tolle aja kohta väga paljut. Sinna oli muretsetud ingliskeelset ajalooliselt infor-

meeritud esitust käsitlevat kirjandust, aga ka Carl Philipp Emanuel Bachi, Johann Joachim Quantzi, Leopold Mozarti jt traktaate. Tegin varasemast pianismi ajaloost põhjalikke töid ja ettekandeid.

Keda suurtest muusikutest imetled? Kuidas nemad on sinu maailmanägemist mõjutanud?

Nagu juba öeldud, märkan endas palju Lukilt pärit saksa maitse-suunda. Suurkujudest austan väga Brendeli ja Arrau kunsti. Jõudsin veel ära kuulata ühe Brendeli viimastest kontsertidest 2009. aastal Leipzigi Gewandhausis. Väga mõjuv on Murray Perahia ja muidugi András Schiff, kelle Bachi interpretatsioon klaveril on hetkel minu arvates ehk kõige täiuslikum. Kuulen tema mängus just neid tahke, mille kokkuvõimist olen väga oluliseks pidanud. Lisaks fenomenaalsele pillivaldamisele ja mälule tunneb Schiff väga hästi ajalooliselt informeeritud esituslaadi. Tema mängus on imetlusväärse tasakaalus loomingulis-improviseeriv ja konstruktiivne-vormihaarav alge. Naudin tema tantsulisuse tunnetust, mis paneb voolama barokkmuusikas peituvat jõulise rütmenergia, samuti imetlen tema detailikuulamise tihedust. Schiff toob kõigist häälest välja olulise ja erilise, mida pole ei raske ega koormav kuulata. Pill kõlab heledalt, läbipaistvalt ja detailselt välja joonistatud liinidega. Ja muidugi tema ornamenteerimisoskus, mis on barokis ülioluline! Ta lisab orna-

2005. aastal Tartu ülikooli aulas.

FOTO D ERAKOGUST

LEELO KÖLAR

Lembit on minu meeles sooja südamega hea mõttekaaslane, muusik ja kolleeg, kellel tahe, enesekindlus ja intellekt on baasiks sisemise väärtusmaailma loomisel. Tema põhjalikkus ja järjekindlus oma valitud ja armastatud tegevusalal äratavad usaldust. Temaga võib koos "luurele minna" küll!

mente väga maitsekalt, aga imekspeandava fantaasiarikkusega ja täiesti üllatavates kohtades, hoides kuulaja meeli pidevalt eelil. Schiff mängib erilise meisterlikkusega välja Bachi harmoonia kummalisuse ja kohati erakordse teravuse, mis tänapäeva ühtlase temperereeritud häälestuses ja ühtlase tooniga klaveril enam iseenesest välja ei tule. Tänu erilisele "generaalbassi kuulmisele" kõneleb Bachi muusikaline kangas Schifffi esituses harukordselt rikkalikult ja kaasahaaravalt.

Oleme sinuga vestelnud ka maalikunstist. Räägi pisut ka oma selle valdkonna huvidest.

Eriline huvi tekkis ja kasvas vajadusest leida põhjendusi baroki tõlgendusele pillimängus ja õpetamisel. Kujutav kunst ja arhitektuur on ju kivistunud või värvides nähtav muusika, mis väliselt säilinud just sellisena, nagu ta omal ajal loodi. Esimene suurem süvenemine toimus prantsuse 17. ja 18. sajandi maalikunsti. Eriti Lorrain on jäänud lemmikuks siiani. Suurt naudingut tunnen hollandi 17. sajandi kunstist: vaikeludest, loodus- ja meremaalist, hollandi italianistide loomingust. Viimastel reisidel olen üha enam vaimustunud saksa ja inglise romantilisest maalikunstist ja ka saksa ekspressionistidest. Huvivaldkonnad on pidevas liikumises ja äratundmisrõõm seostest muusikaga ei kustu.

Oled klaveriõpetusega kokku puutunud kõiges kolmes järgus: keskastmes, kõrgastmes ja ka algastmes, kuna oled pikka aega teinud kursusi ja suvekoole muusikakoolide õpilastele ja õpetajatele. Olen siit-sealt kuulnud arvamusi, just inimestelt väljastpoolt Eestit, et Eesti muusikaharidus on kõrge tasemega ning muusikaharidussüsteem väga hästi toimiv.

Ei saa salata, et meie muusikakoolide süsteem on üks neist vähestest headest asjadest, mis pärit nõukogude ajast. Aga selle süsteemi kvaliteet püsib võitluse ja pingutusega, mille taga on meie pühendunud õpetajad, kes palgast hoolimata teevad suurepäraselt oma tööd. Tulemusi on mul olnud korduvalt võimalus kogeda nii žüriides kui kursustel ja suvekoolides. Sellel süsteemil on aga ka omad ohud ja puudused, näiteks kui vähendatakse tundide arvu ja langevad nõuded siirast soovist teha pilliõpingud kättesaadavaks võimalikult paljudele lastele. Kui põhimõtteid põhjalikult läbi ei kaaluta, võime saada tulemuse, millega lõpuks mitte keegi enam rahul pole. Keegi ei saa rahuldust halvast mängust. Pillimäng sisaldab alati teatud annuse pingutust ja sedavõrd suurem on pärastine innustav edukogemus. See nõuab aga aega ja vahendeid. Me ei soeta ju endale odavat autot, mis hiljem enam ei sõida. Muusikalist algharidust peaks komplekselt käsitlema. Olen veendunud, et muusikakoolid, mis täidavad osaliselt ka professionaalse alushariduse andjate rolli, ei peaks olema majanduslikult ainult omavalitsuste kanda. See on riiklik probleem ja riik peab siin võtma selgelt piiritletud osa rahalisest vastutusest enda kanda.

Õpetad praegu ise nii keskastme koolis kui ka kõrgkoo-

lis. Kui vaatad neid noori, kes õpivad pilli sooviga saada professionaalseks muusikuks: millised tulevikuväljavaated, perspektiivid neil avanevad?

Olen näinud erinevaid aegu ja ka perioode, kus virisemine ja lootusetus on tahtnud võimust võtta. Aga elu ju näitab, et kellel on õpetaja või mängija kutsumus, leiab ikka tööd; ta toob rõõmu oma ümbruskonnale ja on eluga rahul. Noored, kes õppima tulevad, on endas seda kutsumust tundnud ja jäävad enamikus ustavaks oma alale. Rõõmustav on vaadata peale kasvanud uut klaveripedagoogide põlvkonda. Loodan väga, et suurepäraseid noori pedagooge jätkub rohkem ka kaugemal asuvatesse koolidesse! Kui näen särasilmseid lapsi, keda noored õpetajad on hulganisti kursustele või konkurssidele ette valmistanud, ei saa ma küll kuidagi olla pessimistlik. Klaverimänguga tegelevad toredad ja huvitavad inimesed!

Millised on olnud viimase aja inspireerivamad esinemised ja ettevõtmised?

Mainiksin eelkõige sügisel lõpetatud Bachi Prantsuse süitide, kahehäälsel inventsioonide ja kolmehäälsel *sinfonia*de salvestusi Eesti Rahvusringhäälingule, millise võimaluse eest soovin eriti tänada Klassikaraadiot. See oli äärmiselt põnev protsess, mille juures puutusin aga kokku ka probleemiga, et väga heade klaverite valik peaks meil oluliselt suurem olema. Bach nõuab palju nii mängijalt kui pillilt. Väga põnev oli eeltöö EMTAs toimunud Liszti päeva klaverikonverentsi ettekandele Bachi ja Liszti omavahelistest seostest. Oli põhjust imestada, kui palju olulisi muusika elemente (harmoonia, vorm, temaatiline materjal jm) on romantikud (Liszt sealhulgas) suures Bachi vaimustuses oma helikeelde ammutanud. Rõõmustasin väga Andres Uibo ellu kutsutud Uusaasta Bachi festivali sünni üle, kus oli ka võimalus esineda. See on suurepärase algatus meie kontserdielus, mis leiab kindlasti jätku. Palju on pakkunud erinevad koostööprojektid Corelli Consortiga, kasvõi näiteks viimane kontserdisari "Eesti mõisad", kus oli võimalik klaveril ja tema mitmetel eelkäijatel mängides toetada Eesti Rahvusliku Klaverimuseumi rajamist Helme mõisa. Äsja naasin Soome klaveriõpetajate aastakogunemiselt, kus tutvustasin Eesti uuemat klaverimuusikat lastele ja noortele. Tuli tõdeda, et me siiski sageli ei teadvusta, millist varandust kujutab endast eesti tippheliloojate klaverilooming lastele. Selleks tuli käia naabermaa kolleegide juures, kogeda vaimustust ning tõdemust, et neil olevat selles vallas palju vähem kõrvalda panna.

MARKO MARTIN

Lembit Orgse klaveriõpilaseks saamine Nõmme lastemuusikakooli esimeses klassis on minu jaoks olnud õnn. Mul on praegu tagantjärele raske ette kujutada paremat algõpetust. Sageli mõtlen tänagi alati toetavale, innustavale, rahulikule, muheda humoorika olemisega inimesele, kellega avastasin klaverimuusika maailma tervelt kümne aasta vältel, mis lapse ja noore inimese muusikalises arengus on määrava tähtsusega aeg. Ta suutis minus äratada armastuse muusika vastu, varjamata ka seda, et see eeldab rasket tööd. Minu muusikuks ja inimeseks kujunemisel on tal olnud väga tähtis roll.

ERSO korraldatud kontserdid märts-juuli 2012.

Ajakirja Muusika lugejatele on kõik ERSO korraldatud kontserdid 15% soodsamad.

Pakkumine kehtib kuni 05.07.2012.

Soodustus kehtib Piletilevist ostes, sisestades sooduskoodi: muusika

KEVADPÜHITSUS

R, 9.03.2012 kell 19,
Estonia kontserdisaal
Debussy. "Kevadised ringmängud"
Bernstein. Serenaad viiulile ja
orkestrile
Stravinski. Ballett "Kevadpühitsus"
Sandis Šteinbergs (viiul), ERSO,
dirigent OLARI ELTS

TULILIND

R, 16.03.2012 kell 19,
Estonia kontserdisaal
Pacius. Avamäng ooperile
"Kuningas Karl'i jahiretk"
Šostakovitš. Viiulikontsert nr 1
Stravinski. Ballett "Tulilind"
Anna-Liisa Bezrodny (viiul), ERSO,
dirigent MIKK MURDVEE

EESTI MUUSIKA PÄEVAD

R, 23.03.2012 kell 19,
Estonia kontserdisaal
Eesti heliloojate uudislooming
Iris Vesik (vokaal), Ansambel U,
Rein Rannap, ERSO, dirigent RISTO
JOOST

PASSACAGLIA

R, 13.04.2012 kell 19,
Estonia kontserdisaal
Vasks. "Viatore" (Hommage à Arvo
Pärt)
Pärt. "Concerto Piccolo teemale
B-A-C-H" ja "Kui Bach oleks
mesilasi pidanud"
Bach/Stokowski. "Passakalja ja
fuuga"
Sibelius. Sümfoonia nr 1
Indrek Vau (trompet), ERSO,
dirigent DANIEL RAISKIN

JUBILATE - ERSO 85. juubelile pühendatud sari

MEISTRIKLASS - meistriteosed parimas esituses

SAAGA - põneva tausta ja süžeeaga teosed

CONCERTO - suurepäraseid soliste, atraktiivsed instrumentaal- kontserdid

Piletid on müügil Estonia kontserdisaali kassas, Piletimaailma ja
Piletilevi müügikohtades üle Eesti ning Internetis
www.piletimaailm.com ja www.piletilevi.ee.
Täpsem info: www.erso.ee ja telefonil 614 7788

LAUL METSADEST

R, 20.04.2012 kell 19,
Estonia kontserdisaal
Šostakovitš. Kantaat "Meie kodu-
maa kohal särab päike"
Oratoorium "Laul metsadest"
Poeem "Stepan Razini hukkamine"
Konstantin Andrejev (tenor),
Aleksi Tanovitski (bass),
Eesti Kontsertkoor, ERSO,
dirigent PAAVO JÄRVI

PIANISSIMO

N, 26.04.2012 kell 19,
Estonia kontserdisaal
Scharwenka. Klaverikontsert nr 4
Brahms. Sümfoonia nr 3
Aleksandr Markovitš (klaver), ERSO,
dirigent NEEME JÄRVI

HOOAJA LÕPPKONSERT. IMPERAATOR

R, 4.05.2012 kell 19,
Estonia kontserdisaal
Beethoven. Klaverikontsert nr 5
"Imperaator"
Brahms. Sümfoonia nr 4
Kalle Randatu (klaver), ERSO,
dirigent NEEME JÄRVI

SUUR SUVINE KOHTUMINE

SÕBRAD
N, 05.07.2012 kell 20,
Estonia kontserdisaal
ERSO, dirigent NEEME JÄRVI
Kontserdi patroon: Eesti Vabariigi
president Toomas Hendrik Ilves

ÜLLATUS-
KONSERT!

AAVO OTSA MUUSIKASTUUDIO 10

14. märts kell 19.00 Tallinna raekoda
Esinevad solistid ja ansamblid, klaveril
Meeli Ots
Kaastegev vaskpilliansambel Brass
Academy

8. aprill kell 10.00 EMTA kammersaal
Rahvusvaheline noorte
trompetisolistide konkurs
"TROMPETITALENDID TALLINN 2012"

Toetajad: Eesti Kultuurkapitali helikunsti
sihtkapital, Tallinna Kultuuriväärtuste Amet

eesti kammerkooride liit

XII EESTI KAMMERKOORIDE FESTIVAL

13.–14. aprillil Türi kultuurimajas

13. aprillil kell 18 A kategooria konkurs
kell 20 kooride kontsert Türi kirikus

14. aprillil kell 11 B kategooria konkurs
kell 15 Grand Prix
kell 17 lõpetamine

KOORIDE KOOREKIHT ON KOHAL!

NELE-EVA STEINFELD
muusikaajakirjanik

Ooperisalvestuse Grammy võitja John Adams.

FOTO INTERNETIST

Grammy 2012

12. veebruaril jagati Los Angeleses taas kuldseid grammofoone, tegemist oli 54. Grammy auhinnavalaga. Parima orkestrisalvestuse kategoorias tulid võitjaks Venezuela dirigent Gustavo Dudamel ja Los Angelese Filharmonikud Brahmsi Neljanda sümfooniaga Deutsche Grammophonile. Parima ooperisalvestuse kategoorias võitis John Adamsi ooper "Doctor Atomic", esitajaks Metropolitan Opera koor ja orkester ning erinevad solistid, ettekande juhatajaks Alan Gilbert. Plaadi on salvestanud firma Sony Classical. Parima koorisalvestuse kategooria võitis Decca poolt välja antud plaat "Light & Gold", millel musitseerivad Eric Whitacre juhatusel erinevad muusikakollektiivid, nende seas The Eric Whitacre Singers ja samuti The King's Singers. Parima vokaalsolisti kategoorias tuli võitjaks Ameerika metsosopran Joyce DiDonato plaadiga "Diva, Divo" firmale Virgin Classics. Parima nüüdismuusikateo- se kategooria võitis Robert Aldridge'i plaat teosega "Elmer Gantry", salvestatud firmale Naxos.

Thomas Quasthoff loobub lavakarjäärist

Saksa bariton Thomas Quasthoff kavatses avalikest esinemistest kõrvale astuda, põhjuseks nõrgenenud tervis. Pärast ligemale neljakümne aasta pikkust lavateed soovib 52-aastane laulja keskenduda noorte õpetamisele, loengute pidamisele ja konkursi- side žüriides osalemisele. Eelmisel aastal oli Thomas Quasthoff sunnitud tervise tõttu tühistama mitu kontserti. Oma kodulehel kirjutab ta, et tema füüsis ei luba tal enam vokaalkunsti täiuslikul tasemel teha ja ta ei suuda vastata omaenda nõudmistele. Quasthoff on viimased kümme aastat salvestanud Deutsche Grammophonile ja sellest koostööst on sündinud mitmed fantastiliselt kõrgetasemelised plaadid, nagu näiteks Schuberti "Winterreise" jt. Quasthoff jätkab meistrklasside andmisega ja õpetamisega Berliini Hanns Eisleri nimelises muusikakõrgkoolis. Ta on ka kogenud raadio- ja teleajakirjanik ning Berliini kontserdimajas hakkab ta juhtima regulaarset telesaadet, kus külalisteks on avaliku elu tegelased.

Uus heliteos Johannes Brahmsilt

Hiljuti avastas muusikateadlane Christopher Hogwood ühest Ameerika arhiivist senitundmatu Brahmsile kuuluva klaveripala "Albumblatt". Pala on kirjutatud 1853. aastal 20-aastane Brahms. Teose esietekanne toimus 21. jaanuaril BBC raadio 3 vahendusel saates "Music Matters", esitajaks Andrés Schiff. Klaveripalal on seos Brahmsi Metsasarvetrioga, kuna nad põhinevad sarnasel muusikalisel materjalil.

Suri Paavo Berglund

Maailmakuulus soome dirigent Paavo Berglund suri 25. jaanuaril 82-aastaselt. Paavo Berglund sündis 1929. aastal. Hari- duse sai ta Helsingi Sibeliuse Akadeemias ja Viini Muusikakõrgkoolis. Tema dirigen- dikarjäär sai alguse 1949. aastal, mil ta ra- jas endale kammerorkestri ja neli aastat hiljem asutas ta Helsingi Kammerorkestri. Aastatel 1955–1962 oli Berglund Soome

YLE raadio sümfooniaorkestri dirigent ja aastatel 1962–1971 peadirigent. Kaks- kümmed aastat enne dirigendiametit oli ta selles orkestris ka viiuldaja ja kontsert- meister. Aastatel 1965–1979 tegutses Berglund Bournemouthi sümfooniaor- kestri peadirigendina, 1987–1990 Stock- holmi Kuningliku Filharmoniaorkestri peadirigendina ja 1993–1998 Taani Kuning-liku orkestri peadirigendina. Paavo Berg- lund tuntakse eriti Sibeliuse loomingu tõlgendajana. Ta on Sibeliuse sümfooniad salvestanud kolmel korral: Bournemouthi sümfooniaorkestriga, Helsingi Linna- orkestriga ja Euroopa Kammerorkestriga. Sibelius ise kuulis 1950. aastatel Berglundi esitusi oma sümfooniatega ja hindas neid kõrgelt. Paavo Berglund on salvestanud veel Brahmsi, Mozarti, Griegi, Nielseni ja Šostakovitši teoseid. Külalisdirigendina te- gutses Berglund erinevate maailmakuulsa- te orkestrite juures (New Yorgi Filhar- moonikud, Berliini Filharmonikud ja Londoni sümfooniaorkester). Külalis- dirigendina on Berglund juhatanud ka Eesti Riiklikku Sümfooniaorkestrit ja Eesti Rahvusmeeskoori.

Suri pianist Alexis Weissenberg

8. jaanuaril suri 82-aastaselt pianist Alexis Weissenberg. Tegu on Bulgaaria- juudi peres sündinud muusikuga, kes veetis suure osa elust Pariisis. Weissenbergi tuntuimad helikandjad pä- rinevad koostööst Herbert von Karajaniga, eriti silmapaistvaks peetakse plaate Rahmaninovi ja Tšaikovski klave- rikontsertidega. Tema karjääris sisaldub pikk vaikuseperiood, mil pianist oli hei- dutatud kriitikutest ja muusika kom- mertsialiseerumisest. Ta veetis pikki aas- taid kontserdielust eemal, luges palju, te- geles õpetamise ja oma kunstiliste väärt-uste ümberhindamisega. Lavale naasis ta 1966. aastal, tehes koostööd Herbert von Karajaniga, kes on nimetanud Weissen- bergi oma ajastu parimaks pianistik.

Paavo Järvi on Jaapanis parim muusik

Paavo Järville kuuluvad esimene ja viies

koht eelmise aasta Jaapani kontserdielu eredamate sündmuste seas. Järvi kontserdid Orchestre de Paris'ga Suntory Hallis ja Yokohama Minato Mirai Hallis pälvisid Jaapanis tiitli "Parim kontsert 2011". Jaapani tunnustatud muusikaajakirjas avaldatud edetabel toob esile Jaapanis toimunud kaks-kümmend parimat kontserti eelmisel aastal, mille valisid välja kolmkümmend viis jaapani muusikakriitikut. Paavo Järvi kontserdid Bremeni Deutsche Kammerphilharmonie'ga, kus kavas olid Schumanni sümfooniad, olid tabelis viiendal kohal. Samas tabelis oli neljandal kohal pianist Murray Perahia sooloõhtu ja kuuendal kohal Plácido Domingo sooloõhtu. Alles üheksandal kohal olid Berliini Filharmoonikud *sir* Simon Rattle'iga ja üheteistkümnendal kohal Viini Filharmoonikud Christoph Eschenbachiga. Edetabelis oli samuti mitu Metropolitan Opera eten-dust.

Probleemid Taani Kuninglikus Ooperis

Taani Kuninglikust Ooperist lahkusid hiljuti ooperimaja direktor Keith Warner ja peadirigent Jakob Hrůša, kes asus sellesse ametisse alles eelmise aasta oktoobris. Lahkumise taga on Taani valitsuse suured eelarvekärped ooperile, mis tehti teatavaks alanud aastal. Nüüdseks juba endine direktor Warner sõnas, et sellises rahanappuses ei suuda ta ooperimaja oma põhimõtetest lähtudes juhtida. Taani valitsus vähendas balleti- ja ooperimaja eelarvet 100 miljoni Taani krooni võrra. See aga tähendab ainult kaheksa-üheksa lavas-tuse kavas hoidmist hooaja jooksul, samuti saja töökoha kaotust ning ooperikoori kahandamist 56-lt liikmelt 40-le. Orkestril on kahju sellest, et ametist lahkub noor tšehhi dirigent Jakob Hrůša, kelle ajakiri Gramophone arvas möödunud aastal kümne maailma parima noore dirigendi hulka..

VARIA

Plácido Domingo ja *sir* **Simon Rattle** võit-sid hiljuti maineka **Israeli Wolfi nimelise kunstide preemia** panuse eest muusikaellu. Preemia suurus on 100 000 USA dollarit.

Austria helilooja, 85-aastane **Friedrich Cerha** pälvis hiljuti **Ernst von Siemensi preemia** 200 000 eurot. Cerha on tuntud veel ka selle poolest, et andis välja lõpetatud versiooni Bergi ooperist "Lulu".

Hollandi **muusik Jaap van Zweden**, kes on praegu Dallase sümfooniaorkestri muusikaline juht, määrati alates hooajast 2012/13 **Hongkongi Filharmooniaorkestri** peadirigendiks. Ta alustas oma karjääri 19-aastaselt Amsterdami Concertgebouw' orkestris viiuldajana ja tegi dirigeerimisega algust 1995. aastal.

Londoni **Barbicani** keskus kutsus enda juurde resideerima kaks uut muusikakollektiivi: ajastu instrumentidel mängiva **The Academy of Ancient Music** ja **Britten Sinfonia**. Mõlemal orkestril on Barbicani kontserdikavas tulevikus oluline roll, nii nagu ka senistel residentidel Londoni ja BBC sümfooniaorkestril.

Kuulus **Salzburgi festival** on tembeldatud finantsilises mõttes vastutustundetuks – nii ütleb Austria riigi audiitor Joseph Moser, kelle hinnangul makstakse festivali artistidele liiga palju sularahas nn ümbrikupalka. Festivali presidendi Helga Rabl-Stadleri sõnul on tegemist aga laimujutuga.

Tunnustatud ooperilaulja **Camilla Williams**, kes oli üks esimesi afroameerika ooperilauljaid USA suurimates ooperiteatrites, suri 92-aastaselt. Williamsi debüüt New Yorgi Linnaooperis toimus üheksa aastat enne seda, kui New Yorgi Metropolitan Opera laval astus üles esimene afroameeriklasest lauljanna Marian Anderson.

Bayreuthi Sõprade Ühing avastas, et kuulus **Bayreuthi ooperimaja** on ohtlikult la-

gunemas. Wolfgang Wagneri sõnul on maja renoveerimiseks vaja 25 miljonit eurot.

Helilooja **Steve Reich** plaanib kahe **Radioheadi** loo põhjal teha klassikalised teosed. Nendeks lugudeks on "Everything in Its Right Place" ja "Jigsaw Falling into Place". Teos peaks hakkama kandma nime "Radio Rewrite" ja selle esitavad London Sinfonietta kolmteist liiget järgmise aasta 5. märtsil Londonis Southbanki festivalil.

Avastati **Arthur Rubinsteini** kadunuks peetud video aastast 1966, kus maestro musitseerib Hamburgi Steinway vabrikus ja esitab Chopini, Raveli ja Schuberti teoseid.

Tõnu Kaljuste debüteeris 26. jaanuaril **New Yorgis Carnegie Hallis Rootsi Rahvusliku Noorteorkestriga**, kellele see oli esimene Ameerika turnee. Peale Carnegie Halli toimusid kontserdid veel Chicago Symphony Hallis ja Strathmore'i keskuses. Kavas olid August Södermani, Arvo Pärdi, Tobias Broströmi ja Rahmaninovi teosed.

26. jaanuaril kõlas Uppsala kontserdi- ja kongressihallis Uppsala Kammerorkestri esituses Olari Eltsi juhatusel **Helena Tulve** uus teos "**Anastatica**". Kontserdi korraldajad nimetasid Tulvet heliloojaks, kes on saavutanud oma ekspressiivse ja emotsionaalselt laetud muusikaga arvestatava rahvusvahelise tähelepanu.

Olari Elts debüteeris 11. jaanuaril **Walesi BBC sümfooniaorkestri** ees Cardiff Bays, kus ta asendas Kristjan Järvit. Kavas olid John Adamsi, Aaron Coplandi ja Stravinski teosed ning Erkki-Sven Tüüri "Exodus". Sama orkestriga astus Elts üles ka Swansea 15. jaanuaril, kus tulid ettekandele Stravinski, Lalo ja Rahmaninovi teosed.

13. jaanuaril tegi Pariisis debüüdi **Anu Tali**, kes juhatas **Théâtre du Châtelet's Orchestre National de France'i**. Tegemist oli festivali "Présences" avakontserdiga ja esiettekandele tuli festivali resideeriva helilooja Oscar Strasnoy teos "Le bal"; kavas olid veel Britteni "Neli mereinterluudiumi" ja Passacaglia "Peter Grimesist".

IVO HEINLOO

jazzikriitik

Taas jagati Grammysid

12. veebruaril Los Angeleses toimunud auhinnatseremooniast varjutas vaevalt ööpäev varem teatavaks saanud uudis maailma ühe kõigi aegade edukaima poplaulja Whitney Houstoni ootamatust surmast.

Õhtu suurim võitja oli Briti lauljatar Adele, kes kandideeris kuuele Grammyale ning võitiski kõik kuus auhinda. Parimaks albumiks valiti tema "21", aasta lauluks samalt plaadilt pärit hitt "Rolling in the Deep". Kõige suurema arvu nominatsioonidega hip-hop-artist Kanye West sai aga kõigest kolm auhinda, muuhulgas ka parima räpialbumi kategoorias plaadi "My Beautiful Dark Twisted Fantasy" eest.

Jazzmuusikute vahel jaotati ära neli auhinda. Chick Corea sai Grammy nii parima jazzisoolo kui ka parima instrumentaalalbumi eest ("Forever", kus Corea musitseerib koos bassist Stanley Clarke'i ja trummar Lenny White'iga, vanade kolleegidega kultusbändi Return to Forever aegadest). Coreal on nüüd juba kaheksateist Grammyt, nominatsioonid aga koguni viiskümne üksi. Tänavu festivalile "Jazzkaar" saabuva Christian McBride'i "The Good Feeling" võitis parima bigbändialbumi tiitli, tallegi pole see esimene kord muusikamaailma suurima au osaliseks saada. Parimaks jazzi vokaalalbumiks nimetati Terri Lyne Carringtoni "The Mosaic Project".

Jazziauhindadele kandideerisid veel sellesid suurkujud nagu viiekordne Grammy võitja Randy Brecker, saksofonilegend Sonny Rollins ning kontrabassist Ron Carter, samuti varem mitmeid nominatsioonid pälvinud lootustandev, vaid kahekümne seitsme aastane USA pianist Gerald Clayton. Pärilisi uusi nimesid nomineeritute nimekirjas esile ei kerkinud, kui ehk vaid lauljanna Roseanna Vitro. Temalgi on selja taga pikk, kaheksakümnendatel alanud karjäär, kuid sellele auhinnagalale oli tal asja esmakordselt.

Maailmamuusika kategoorias tunnustati Sahara kõrbest pärit tuareegi muusikute ansamblit Tinariwen. R&b kategoorias võitis parima albumi tiitli Chris Brown. Postuumselt sai parima popduoesituse eest auhinna Amy Winehouse'i koostöö Tony Bennettiga. Parima uue artisti kategoorias võidutses indie-folki viljelev Bon Iver.

Rocki kategoorias tegi viie võiduga puhta töö legendaarne Foo Fighters, kel polnud varem kordagi õnnestunud Grammyt võita.

Traditsiooniliselt jagati ka elutöö auhindu. Tänavused laureaadid olid Allman Brothers Band, Glen Campbell, Antonio Carlos Jobim, George Jones, The Memphis Horns, Diana Ross ja Gil Scott-Heron.

Lahkus Whitney Houston

11. veebruaril jahmatas maailma muusika avalikkust uudis poplauljanna Whitney Houstoni surmast. Houston suri neljakümne kaheksa aasta vanuselt Los Angeleses, kuhu ta oli saabunud Grammy tseremooniale. Houston on müünud sada seitsekümmend miljonit albumit ning on olnud oma ainulaadsete vokaalsete võimetega paljudele eeskujuks. Houstoni elu varjupoolele jääb uimasti- ja alkoholisõltuvus.

Houston on võitnud kuus Grammyt, kaks Emmyt ning veel kümneid auhindu, olles sellega üks kõikide aegade pärjatuid naislauljaid. Aastatel 1985–2009 valmis Houstonil seitse albumit. 1992. aastal tegi ta oma näitlejadebüüdi, mängides koos Kevin Costneriga filmis "Ihukaitsja", millest paremini teatakse selles kõlanud hitti "Will Always Love You", Houstoni karjääri tuntuimat laulu. 1980. aastate lõpu ja 1990. aastate popmuusika tunnusmeloodiate hulka kuuluvad tema lood "I'm Your Baby Tonight", "Saving All My Love for You", "My Love Is Your Love" jt. Uuel aastatuhandel kadus Houston avalikkuse eest, kui jätkas plaatide väljaandmist. 2009. aasta lõpul alustas ta oma üheksandat ning viimaseks jäänud kontserdituuri "Nothing But Love World Tour".

Whitney Houstoni tähtsust popmuusika ajaloos on nähtud ka selles, et kaheksakümnendatel oli ta üks esimesi naissoost afroameeriklasi, kes tollal alles lapsekingades MTVs videotega üles astus, olles selle panuse poolest võrreldav Michael Jacksoniga. Tema repertuaar oli stiilikirev, seal leidis nii souli, jazzi ja gospelmuusika mõjutusi kui ka diskot, aga ka kauneid popballade.

Suri Etta James

20. jaanuaril suri seitsmekümne kolme aastaselt üks USA kuulsamaid souli- ja bluusilauljaid Etta James. Legendaarne lauljatar oli viimase poole sajandi muusikatööstuse üks mitmekesisemaid ja mõjukamaid figuure. James alustas karjääri teismeeas Johnny Otise kokku kutsutud tüdrukutebändis, tema debüütalbum "At Last!" ilmus 1960. aastal (selle nimilugu on ka üks Jamesi tuntumaid laule läbi aegade). James võitis oma esimese Grammy alls 1994. aastal; hiljem lisandus veel viis väärikat auhinda. 2003. aastal pärjas National Academy of Recording Arts & Sciences teda ka elutööauhinna.

Jamesi karjääri varjutas kuuekümnendatel ja seitsmekümnendatel heroiniisõltuvus, mis tingis ka ajutise taandumise ram-bivalgusest ja edetabelite tipust. Seitsmekümnendate lõpul tegi ta *comeback'i* ja esines näiteks ka 1984. aasta Los Angelese olümpia avatseremoonial. 1993. aastal võeti James muusika suurkujude galeriisse Rock & Roll Hall of Fame.

2008. aastal valmis Etta Jamesi elust mängufilm "Cadillac Records", kus Jamesi kehastas megastaar Beyoncé Knowles. Jamesi tähtsust tänapäeva popkultuuris illustreerib ka fakt, et rootsi tantsumuusika-produtsent Avicii kasutas Jamesi laulu "Something's Got a Hold on Me" sümpleid eelmise aasta ühes suurimas klubihitis "Levels".

Esperanza Spalding jätkab tähelendu

20. märtsil annab bassist, laulja ja helilooja Esperanza Spalding välja uue albumi "Radio Music Society", mis on järg tema 2010. aastal Grammy võitnud plaadile "Chamber Music Society". Värske album antakse välja ka DVDna, kus sisalduvad spetsiaalselt iga loo tarvis loodud muusikavideod. Album kutsub noori afroameeriklasi tagasi pöörduma Aafrika esivanemate ning juurte juurde. Plaadil teeb kaasa hulk jazzikuulsusi, teiste seas Jack de-Johnette, Billy Hart ja Gretchen Parlato, aga ka hip-hop-artist Q-Tip.

2011 oli Spaldingile tõeline läbimur-deaasta. Ta võitis üllatuslikult Grammy pa-

Noor, nägus ja andekas Esperanza Spalding.

rima uue artisti kategoorias, kus jazzmuusikud tavaliselt valituks ei osutu. 2012 töötab tulla vähemasti sama edukas – aprilli keskpaigas alustab Spalding maailmatuuri, mis viib ta Põhja-Ameerika suurtele kontserdilavadele ning toob mai lõpul ka Euroopasse.

Album Esbjörn Svenssoni mälestuseks

Jaauari lõpul andis plaadifirma ACT teada, et maailmakuulsa Esbjörn Svensson Trio liikmed Dan Berglund ja Magnus Östrom panevad seni välja andmata materjali põhjal kokku uue albumi “301”, mis peaks müügile ilmuma märtsi lõpul. 2008. aastal sukeldumisõnnetuse tagajärjel traagiliselt hukkunud rootsi pianisti Esbjörn Svenssoni bändikaaslased on viimasel ajal tegelnud sooloprojektidega, kuid otsustasid eelmise aasta lõpul, et avaldavad EST viimase plaadi “Leucocyte” lindistamisel kasutamata jäänud muusikat. Esbjörn Svenssoni soov oligi anda “Leucocyte” välja duubelalbumina, kuid tema ootamatu ja jazzimaailma šokeerinud surm tõmbas neile plaanidele tollal kriipsu peale. Albumi nimi on võetud Sydneys asuva stuudio järgi, kus “Leucocyte” 2008. aastal valmis. EST mänedžeri Burkhard Hopperi sõnul ei ole uue albumi materjal nii eksperimentaalne kui “Leucocyte”, meenutades pigem triu hiilgeaegade *sound*i.

Esbjörn Svensson Trio andis viieteist-

kümne tegutsemisaasta jooksul välja kuusteist helikandjat. Pärast Esbjörn Svenssoni lahkumist ilmus ka kogumikalbum “Retrospective – The Very Best of e.s.t”.

Esbjörn Svensson oli kõrgelt hinnatud muusik, kelle kontserdid töid jazzmuusika juurde noort publikut. EST, mille muusikas segunevad jazz, klassika ja rockmuusika, pidi 2008. aasta detsembris esinema ka Tallinnas “Jõulujazzil”.

Kadunud Esbjörn Svensson koos oma ustavate triokaaslastega.

FOTOD INTERNETIST

Madonna maailmatuur hõlmab nelja kontinenti

Popmuusika maailma hoiab viimasel ajal elevel uudis, et üks maailma kõigi aegade edukamaid popartistide Madonna võtab kevadel ette järjekordse maailmatuuri, mis algab 29. mail Tel Avivist ning kestab järgmise aasta alguseni, jõudes muu hulgas ka Lõuna-Ameerikasse ja Austraaliasse, kus Madonna esines viimati kakskümmend aastat tagasi. Popikoon jõudis oma eelmise turneega “Sticky & Sweet” teatavasti esmakordselt ka Eesti publiku ette ning sinne piletimüük oli üks kogu tuuri edukamaid – seitsekümmend kaks tuhat piletit müüdi läbi ühe päevaga. 2012. aasta turnee Eestile kõige lähemal asuvad peatuskohad on Peterburi ja Helsingi, kus toimuvad kontserdid vastavalt 8. ja 12. augustil.

Madonna albumeid on müüdnud üle kolmesaja miljoni, seda saavutust ei ole ükski teine artist seni üle trumpanud. Tänavune tuur toetab tema märtsis ilmuvat stuudioalbumit “MDNA”, mille esimene singel “Give Me All Your Luvin” on juba ka avalikkuse ette jõudnud. Arvestades asjaolu, et albumi tegemisel on Madonna peale vana kolleegi William Orbiti (“Ray of Light”) kampa võtnud ka tantsumuusika maailma tippnimed Martin Solveigi ja Benny Benassi, võib ennustada, et Madonna jätkab klubimuusika *sound*i, mis iseloomustas ka tema eelmist plaati “Hard Candy”.

Angola vanameister

TIINA VAHTRAS
muusikasõber

BONGA

Portugali keelsete maade muusika on üsnagi tuntud ka Eesti maailma-muusika huvilistele. Kes ei teaks mõnda bossanoovat või sambat Brasiiliast või poleks kuulnud Portugali *fado*'t, samuti on Roheneemesaared maailma lavadele paisanud külluses staare eesotsas hiljuti meie seast lahkunud Cesária Évoraga. Võib-olla veidi vähem tuntakse meil Angola muusikat, kuid just sealt on pärit mitme kuulsa brasiilia rütmi juured ning ka tänapäeval viljeldakse seal väga populaarseid stiile, millest on tuntumad *semba* ja *kizomba*. Tasapisi on need rütmid ja nende saatel tantsitavad tantsud kogumas populaarsust ka Euroopas. Tänavu seitsmekümnendat sünnipäeva tähistav Bonga on üks tuntumaid angola muusika esindajaid, keda armastatakse nii oma kodumaal kui ka väljaspool ja kellel on oluline roll selle Lõuna-Aafrikas paikneva riigi muusika maailmale tutvustamises.

Põimides oskuslikult erinevaid rütme mitmelt kontinentilt (traditsioonilistest angola *kizomba*'st ja *semba*'st kuni ladinameerika rütmide ja Portugali *fado*'ni), on Bonga saavutanud tänaseks ülemaailmse tuntuse ning kuulub ka minu vaieldamatute lemmikute hulka. Erinevate muusikatradsioonide koosmõju annab tulemuseks värvika ja mitmekülgse muusika, mis saab oma jõu poliitilisest ja sotsiaalsest sõnumist. Varasemal loomeperioodil, mil

Angola oli veel Portugali koloonia, oli Bonga südikas ja kartamatu vabadusvõitluse eestkõneleja. Pärast Angola iseseisvust valutas ta oma muusikas südant Angolat räsitud kodusõja pärast. Kaasajal on tema laulud sageli ühiskonnakriitilised, kuid teisalt ka Angola rahva vaprust ülistavad.

FOTO INTERNETIST

Üheks Bonga teeneks on ka see, et ta äratas uuele elule mitu koloniaalvõimude poolt alla surutud traditsioonilist stiili. Nende seas on kõige tuntum *semba*, mida ta ka peamiselt viljeleb.

Muusika, mis puudutab

Elulised, särtsakad ja tantsulised Aafrika

Bonga on üks tuntumaid angola muusika esindajaid, keda armastatakse nii oma kodumaal kui ka väljaspool

rütmid pole mind kunagi ükskõikseks jätnud, nad annavad alati võimsa positiivse laengu. Nagu paljudes teisteski eluvaldkondades, on ka muusikas enamiku lõunapoolkeral elavate rahvaste väljenduslaad ehedam, otsekohesem ja vahetum. Nad justkui jätavad ära rohked kultuurilised vahe- ja pealiskihid, mis teevad asjade väljendamise ja mõistmise sageli keeruliseks, ning asuvad kohe asja tuuma kallale. Aafrika muusika kõnetab minu sees olevat, järjekindlalt maailma avastavat last ning seetõttu leiavadki lõunamaised rütmid ja meloodiad otsetee minu südamesse. Lisaks ehedatele rütmidele ja meloodiatele on Bongal ka väga emotsionaalne ja vahel kaeblikku kõlaga hääletoon, mis muudab tema

muusika veelgi sügavamaks ning ilmestab selles peituvat sõnumit.

Laulja elust

Bonga Kwendal (sünninimega José Adelino Barceló de Carvalho) on selja taga pikk muusikuarjäär, millest suurema osa ajast on ta elanud eksiilis, unustamata see-

juures oma juuri ja jäädes alati truuks Angolale ja laiemalt kogu Aafrikale. Huvitava faktina võib välja tuua ka selle, et nooruses tegi ta emamaal Portugalis edukat karjääri nii jooksja kui ka jalgpallurina. Aastal 1972 pühendus ta ainult muusikale. Muusikaõpinguid alustas ta nooruses oma isa käe all, kes mängis akordionil traditsioonilist angola muusikat. Eduka sportlaskarjääri kõrval toetas Bonga salaja Angola vabadusvõitlejaid, mille tagajärjel ta oli sunnitud minema eksii. Tuttavate soovitusel otsustas ta 1972. aastal Hollandis pagenduses elades paar lugu linti laulda. Suure üllatusena saatis tema esimest plaati “Angola 72” suur menu, mille tulemusel toimus Bonga elus kardinaalne pööre ning temast sai professionaalne muusik. Pika karjääri jooksul on ta välja andnud ligi nelikümmend plaati, teda on pärjatud rohkete auhindade ja tiitlitega. Laulja on auga välja teeninud talle omistatud Aafrika muusika suursaadiku tiitli.

Kui paljud Aafrika riigid iseseisvusid juba 1960. aastatel, siis Portugal hoidis oma kolooniatest kümne küünega kinni seitsmekümnendate keskpaigani. Et Bongast sai häälekas vabaduse eest kostja, oli ta sunnitud seitsmekümnendate aastate algul Portugalist põgenema. Tema varasem looming keskendubki peamiselt Angola vabadusvõitlusele, mille tõttu on teda kõrvutatud Lõuna-Aafrika laulja ja aktivisti Miriam Makebaga. Ka pärast iseseisvust 1975. aastal ei sõandanud ta Angolasse naasta, sest vabadusvõitlus asendus peagi kodusõjaga. Sellel perioodil rääkisid tema laulud sageli rahust, leppimisest ja andestusest. Angola saatus tegi temast mitmekülgse muusiku, kes muretseb oma riigi ja inimeste elujärje pärast ning on teinud sellest murest ühe läbivama tema oma muusikas. Tema muusika populaarsus on aidanud teadvustada Angola ja laiemalt Aafrika käekäiku väljaspool oma kodumaad.

Lõpetuseks võib öelda, et Bongal on väga oluline roll Angola traditsioonilise muusika taaselustamisel ja tutvustamisel ning vaatamata sellele, et ta on suurema osa oma muusikukarjäärist veetnud väljaspool Angolat, on ta oma muusika kaudu kodumaaga alati olnud tihedalt seotud.

Parim viis külma ilma soojemaks muuta või meeolelu parandada on elurõõmsa ja päikesest pakatava muusika kuulamine. Bonga on üks neid, kes mind selles aitab!

MINU LEMMIKLOOD

“**Mona Ki Ngi Xica**” (“Laps, kes jääb minust maha”) pärineb Bonga esimeselt albumilt “Angola 72” ja on kohalikus *kimbundu* keeles. See on ka Bonga emakeel, milles ta ennast liisaks portugali keelele väga sageli väljendab. See lugu on värvikas näide lusofoonse (ehk portugali keelse) Aafrika bluusist ning sellest, kuidas Bonga oskuslikult erinevaid muusikatradsitsioone ühendab.

“**Sodade**” (“Igatsus”) Bonga teiselt albumilt “Angola 74”. Tegemist on sama loo esmaesitusega, millega Cesária Évora palju aastaid hiljem kuulsaks sai. Laul jutustab nälja all kannatavate caboverdelaste deporteerimisest Angola istandustesse. Hiljuti Prantsuse ajalehele *Le Monde* antud intervjuus meenutab Bonga, et lugu oli väga hinnatud Cabo Verde muusikute seas, kellega ta Rotterdams lindistas. Laul puudutab kõiki emigrante ja väärkoheldud naisi.

“**Mariquinha**” (1996. aastal ilmunud kontsertplaadi “Swinga Swinga” nimilugu) jutustab igatsusest rahu ja vaba Angola järele. Tegemist on ilmeke näitega traditsioonilisest *semba*’st. Siin tulevad suurepäraselt esile Bonga muusikale iseloomulikud löökpillid, sealhulgas *dikaza* (bambusevars, mida hõõrutakse puukepikesega; pill on Bonga lemmik, mida ta alati oma kontsertidel mängib), *congá*, *maraca*, *tamburiin*, *triangel*, *güiro* ja trummid.

Bonga kähe ja sügav hääel ei võlu üksnes kuulajaid, vaid ka teisi staare. “**Mulemba Xangola**” on 1998. aastal koos brasiilia tähtede Marisa Monte ja Carlinhos Browniga linti lauldud menulugu. Selles loos uurivad erinevatelt kontinentidelt pärit staarid oma rahva ühiseid juuri. Sama nimega plaat ilmus 2001. aastal.

“**Mau Pagador**” (“Kitsi ülemus”) on lugu Bonga viimaselt, 2011. aasta plaadilt “Hora Kota”, mis on Bonga neljakümmes album. Laulu võib interpreteerida kui ühiskonnakriitilist pala – kitsid ülemused ei soovi töötajatele maksta korralikku palka, mille tõttu töötajad on sunnitud laenama. Albumil “Hora Kota” (“Tarkade tund”) võtab Bonga kokku Angolas valitseva olukorra: “Eldorado, kus on suured nafta, gaasi ja teemantite varud, kalarikkad veed... Kuid pikale veninud kodusõda on riigi ära kurnanud ning maad on võtnud kõikehõlmav korruptsioon.”

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid

MÄRTSIS

Tulevik täis muusikat

2. – 3. märts

EMTA kammersaal

4. märts

Ungern-Sternbergide palee

**Rahvusvaheline kammermuusika
konkurss-festival "In corpore"**

10. märts kell 12.00

Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum

Esinevad **Niina Murdvee**

viuliõpilased

11. märts kell 17.00

EMTA kammersaal

**EMTA ja TMKK klaveriosakondade
ühiskontsert "Tõrudest tammedeni"**

17. märts kell 12.00

EMTA orelisaal

Esinevad **Aino-Marika Riikjärve**
viuliõpilased

17. märts kell 15.00

Keskraamatukogu suur saal

Esinevad **Jekaterina Rostovtseva**
klaveriõpilased

18. märts kell 18.00

Kadrioru loss

Esinevad **Anu-Mari Uuspõld** (sopran),
Tuuri Viik (metsosopran) ja **Piret
Habak** (klaver)

31. märts kell 19.00

Estonia kontserdisaal

TMKK sümfooniaorkester, dirigent
Mikk Murdvee

Sibeliuse-lukio sümfooniaorkester,
dirigent **Juhani Lamminmäki**

Solistid **Marcel Johannes Kits** (tšello)
ja **Senja Rummukainen** (tšello)

Kavas Beethoven, Dvořák, Tšaikovski,
Mahler

Heino Eller 125

H. Eller.

Elleri loomingulisest pärandist Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis

RISTO LEHISTE

Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi muusikaosakonna juhataja

Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum on üks vähestest õnnelikust kultuuri-asutustest, kelle hoida on antud helilooja loominguline pärand. Meile kuuluvad kahe helilooja, Heino Elleri ja Artur Lemba autoriõigused. Kui Lemba pärand tuli muuseumi seetõttu, et puudusid pärijad, siis Elleri puhul soovisid helilooja ja tema abikaasa Ellu Eller ise kogu oma vara, sealhulgas autoriõigused testamendiga muuseumile pärandada. Nii lisandus 1997. aastal, pärast Ellu Elleri surma muuseumi kogusse suure väärtusega Elleri käsikirjade kogu (453 teost!), hulgaliselt isiklike arhiividokumente, fotosid ning esemeid. Sellest hetkest alates täidab muuseum muude ülesannete seas ka "erimisiooni", milleks on Heino Elleri loo ja loomingu säilitamine, taaselustamine ning tutvustamine. See muusika on väärtuslik ja oma. See on eesti algupärand, nii nagu norralastel Grieg ning soomlastel Sibelius.

Elleriga seotud tegevus on üks muuseumi aastaplaani kindlaid traditsioone. Märtsikuu seitsmendal päeval tähistab muuseum Elleri sünniaastat. Aasta tagasi kuulu-

tati sel päeval neljateistkümnendat korda välja Elleri-nimelise muusikapremia laureaati, seekord Sten Lassmann. Muuseum on leidnud igal aastal võimalusi Elleri muusika esitamiseks oma sinise laega saalis. Eelmiseks, 120. sünniaastapäevaks koostas muuseum koos Reet Rummeli, Mart Humala ning kujundaja Rein Sepiusega albumi "Heino Eller *in modo mixolydio*", samuti ilmusid sarjas "Elavik" Ellu Elleri mälestused pealkirjaga "Ühe suve kroonika". 2011. aastal Alatskivil avatud Eduard Tubina muuseumis käsitletakse Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi koostatud ekspositsioonis Tubina kõrval eraldi näituseruumis ka Elleri ja Tartu koolkonda. Tänavu 24. märtsil esitleb Sten Lassmann muuseumi ekspositsioonisaalis teist plaati Elleri klaveriteostega, sügisel on tulemas ka kolmas CD. Mainitule lisanduvad koostööprojektid teiste asutustega (filmid, kontserdid, trükised jne).

Kõik on justkui korras... Vähesed heliloojad pälvivad sellist pidevat tähelepanu, enamasti jõutakse nende juurde suuremate juubelite puhul. Elleriga tegeleb muuseum

aga pidevalt ja süvendatult. Samas on osutatud sellele, et muuseumi tegevus selles valdkonnas vajab analüüsi ja võib-olla ka muutusi. Aasta-aastalt on vähenenud autoritasud, järelikult mängitakse Elleri vähem. Elleri autoritasudest tulev raha on aga paraku ainuke allikas tänu millele on muuseumil võimalik süvendatult Elleriga tegeleda. Pilk kontserdiasutuste kavadele näitab, et alanud juubeliaastal mängitakse Elleri väga vähe, meie esisümfooniaorkestri kavas ei ole teda sel kontserdihooajal üldse. Seltskondlikus vestluses vaadatakse imestunud ilmel, kui mainime, et muuseum on Elleri autoriõiguste omanik ja juriidiline esindaja. Tundub, et nii Elleri positsioon Eesti muusikamaastikul kui ka seos Elleri ja Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi vahel ei ole nii tugev ja hästi teada, kui võiks.

Elleri-nimeline muusikapremia?

Aeg on seisatada ja enne juubeliaasta toimetustesse sukeldumist järele mõelda. Näiteks Elleri-nimelise muusikapremia kontseptsiooni ja eesmärkide üle. Kas selle preemia edasine määramine samadel põ-

Aasta-aastalt on vähenenud autoritasud, järelikut mängitakse Elleri vähem. Elleri autoritasudest tulev raha on aga paraku ainuke allikas tänu millele on muuseumil võimalik süvendatult Elleriga tegelda. Pilg kontserdiasutuste kavadele näitab, et alanud juubeliaastal mängitakse Elleri väga vähe, meie esisümfooniaorkestri kavas ei ole teda sel kontserdihooajal üldse.

himõtetel õigustab ennast? Kas see teenib õiget eesmärki? Kas noore ja andeka helilooja saavutusi peaks pürgama just Elleri

preemiaga? Idee poolest võib preemia olla mitme erineva kontseptsiooniga – lihtsalt toetusstipendium heliloojale, muusikamaastiku suurte tegijate äramärkimine, muuseumipoolne lugupidamisavaldus teenete eest või midagi muud väärtuslikku. Tuleb aru saada, et viimase neljateistkümnene aasta jooksul on eesti kultuurimaastikul palju muutunud, protsessid ja seosed pole enam samad, nagu ka kultuuri tegemise ja rahastamise üldisemad põhimõtted. Kindlasti ei tasu anda preemiat inertist või seetõttu, et keegi noortest heliloojatest ei ole veel preemiat pälvinud. Ühe laureaadi tunnustus ja graveeringuga Elleri jalutuskepp ootab juba aastaid muuseumis... Sarnaselt teiste suurkujude nimeliste preemiatega, peaks ka selle preemiaga kaasnema teatud vaimne ja materiaalne “investeering” Elleri loomingulise pärandi edasikestmiseks, vähemasti peab sel olema otsene seos Elleri ja tema muusikaga.

Selliste mõtete valguses on kogu Elleri preemiaga seonduv hetkel muuseumis ümber korraldamisel.

Muuseum vaatab Elleri seonduvat kindlasti oma mätta otsast, ka läbi muuseumi prisma, aga üldistades maadleme sama probleemiga, millega kogu Eesti muusikamaastik – kuidas meile olulist pärandit ja muusikat elus hoida? Muusikas kõneldakse tihti ekspordist ja tarbimisest, sellest, et muusikat (ja heliloojat) hoiab elus loomingut esitamine kontserdilavadel. Muuseum kui mäluasutus ei peaks endale võtma kontserdiasutuse rolli, aga nagu enne sedastasin, on Eller muuseumis erilisel kohal ja me soovime kanda hoolt kogu tema pärandi eest. Selles valguses peaks väga hoolikalt jälgima, et Elleri preemiade andmine või ka üldisemalt Elleri autoritasud oleksid suunatud ühele eesmärgile – et Elleri muusikat rohkem mängitaks, et teda rohkem uurimustes ja trükistes käsit-

taks, et muuseumi tegevus moodsas keeles öeldes taastoodaks Elleri.

Mida teha Elloriga?

Paljud head ideed on saanud teoks koostööprojektidena. Ka Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum on alati avatud perspektiivseteks koostööettepanekuteks. Käesolevale artiklile on lisatud loetelu esialgsetest juubeliaasta sündmustest. Suurem osa neist saab teoks kahe või enama asutuse koostöös (Elleri sümfooniade ettekanded, plaadiesitlused, film Ellerist jne). Nii on ka Elleri pärandi ja preemia puhul plaanis enne edasiste otsuste langetamist kuulata nende nõu, kes Ellerist hoolivad. Selleks korraldab muuseum Elleri sünnipäeval, 7. märtsil pärast postmargi tutvustust avaliku arutelu. Mis seisus on Elleri pärandiga seonduv praegusel hetkel? Mida edasi teha, millele panustada? Kuidas käia ringi Ellu Elleri poolt Saksamaa kirjastusele müüdnud õigustega? Kuidas jääb preemiaga? Mis rolli peaks muuseum üldse tulevikus mängima – olema mänedžer, dirigent, metseen?

Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi kõige üldisem ja suurem eesmärk on saavutada, et Elleri väärtus(tamine) tänases ja tulevases ühiskonnas oleks võrdne tema enda panusega eesti muusikasse. Samuti tahame oma valikuid teha selles vaimus, et kui maestro veel elaks, tunneks ta oma viimase otsuse üle rahulolu.

Selle väikese kirjatüki lõpul võib tekkida küsimus, miks ma juubeli puhul Ellerist endast ei kirjutanud. Pikema ja põhjalikuma jutu tarvis on muusikateadlased, muuseumil on aga pakkuda üks joonistus, mis ütleb Elleri väärtuse kohta rohkem kui tuhat sõna. See on Kadi Pajupuu kujundatud "Heino Elleri puu". Me ei räägi Ellerist ainult kui heliloojast, vaid vaatame temale laiemalt.

HEINO ELLERI 125. aasta juubeli sündmused

7. märts – Elleri sünniaastapäevale pühendatud postmargi esitlus ning Elleri pärandi teemaline avalik arutelu Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis.

24. märts – Sarja "Heino Eller. Complete Piano Music" teise plaadi esitlus.

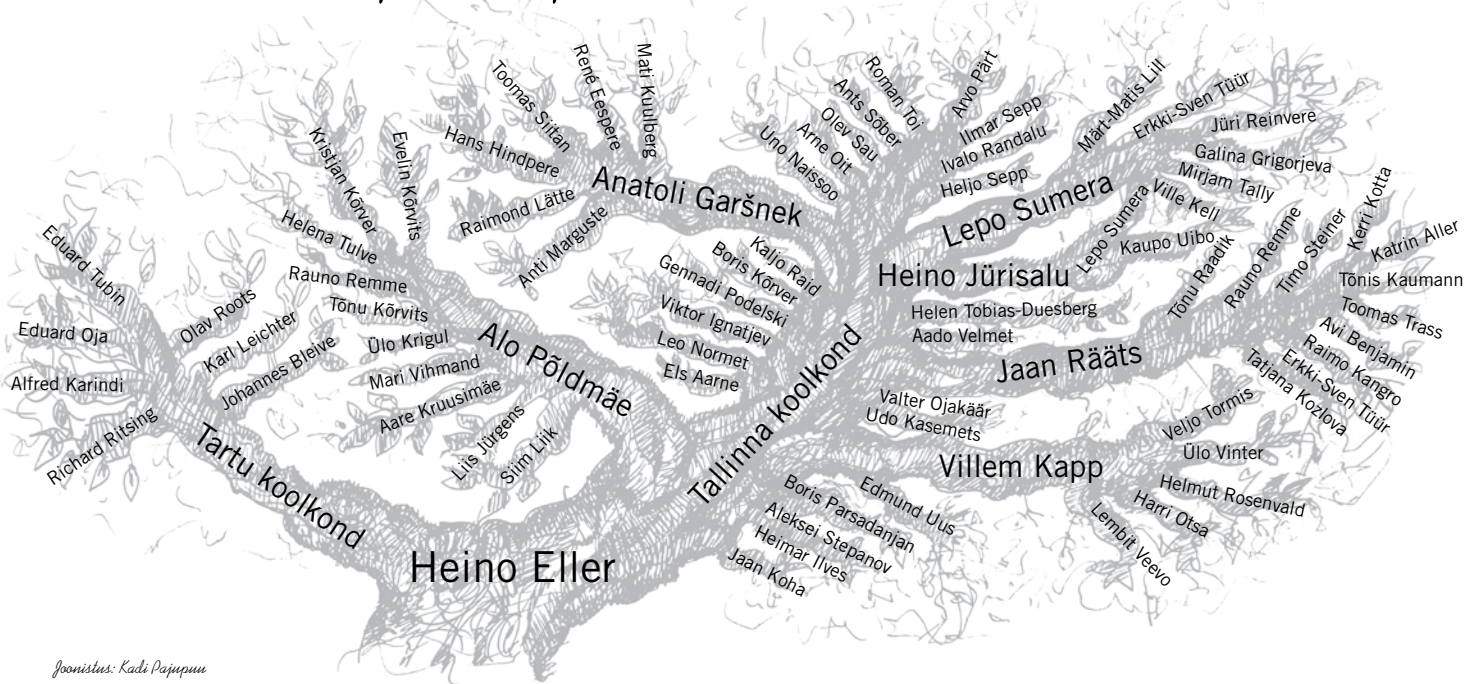
1. september – Heino Elleri kolme sümfoonia ettekanne Nargen-festivali raames (Noblessneri valukojas või Lennusadamas).

1. oktoober – Sarja "Heino Eller. Complete Piano Music" kolmanda plaadi esitlus.

Sügis 2012 – Studio F-Seitse toodetud filmi "Heino Eller – kodumaine viis" ning Heino Elleri kolme sümfoonia partituuride juubeli-väljaande esitlus.

Täpsem info muuseumi kodulehel www.tmm.ee

Heino Elleri õpilaste puu

Joonistus: Kadi Pajupuu

26. MÄRTSIL 2012
KELL 19
RAHVUSOOPER ESTONIA

OTSA KOOLI KEVADKONTSERT

**ESINEVAD: G. OTSA NIM TALLINNA MUUSIKAKOOLI SÜMFOONIAORKESTER,
SEGAKOOR JA SOLISTID, TALLINNA KOREOGRAAFIAKOOLI ÕPILASED.
KARSTEGEVAD: TEELE JÕKS JA MARE MADISTE (RAHVUSOOPER ESTONIA).
DIRIGENT: MIKK MURDVEE.**

Kavas:
Bizet, Mozart, Puccini, Tšaikovski,
Gershwin, Loewe, Hermann,
Vinter

SISSEPÄÄS TASUTA

Sooja muusikasse põimitud külm sahin

KAHRUT VILBASTE

Tartu Karlova Gümnaasiumi õpilane

Eesti Filharmoonia Kammerkoor 18. novembril 2011 Tartu Ülikooli aulas. Dirigent: Daniel Reuss, orelil: Ene Salumäe. Kavas Thomas Tallise, Orlando di Lasso ja Tomás Luis de Victoria "Jeremia nutulaulud".

Eesti Filharmoonia Kammerkoor on üheks oma missiooniks võtnud ka noorte harimise klassikalise muusika valdkonnas. 2008. aastast alates on koor korraldanud tasuta koolikontserte üle Eesti, et viia kõrgtasemel klassika õpilasteni. Kokku on siiani antud kakskümmend viis kontserti Tallinna, Tartu, Kuusalu ja Rakvere koolides, sealhulgas ka vene koolides. Õpilaste küsitlustes on need saanud väga positiivset vastukaja. Lisaks tasuta kontsertidele korraldab Eesti Filharmoonia Kammerkoor õpilastele ka esseekonkurssi, et motiveerida noori muusikaga seotud teemadel mõtlema ja kirjutama. Viimane võistlus toimus Tartu Karlova Gümnaasiumi õpilastele, kuhu laekus kakskümmend üks kirjutist. Järgnevalt võib lugeda **Kahrut Vilbaste** võitõõd.

Kui silmad sulgeda, kõrvad avada ja mõttesse vajuda, tungib meeltesse pilt merest, mis kord tõuseb, kord langeb. See on inimehääle koostöö, kus keegi pole peamine, nii erinev tänapäeva muusikast, mis sunnib kuulama põhiahält, põhimeloodiat. Vokaalpolüfoonia lubab jälgida hääli oma soovi järgi või alaliselt muutuvat üldmuljet kõigi detailide ja varjunditega. Mesist harmooniat täiendas pelgalt publiku kahin. Selline oli kogemus "Jeremia nutulaulude" kontserdilt Tartu Ülikooli aulas.

Selle kontserdi tunnetuse sõnastasin enda jaoks Orlando di Lasso teoses. Võõrkeelse ja võõra ajastu muusika juures on mulle tunnetus kõige tähtsam. Tuli mõttesse: "Sooja muusikasse põimitud külm sahin." Koori kurba, kuid kaunisse hääle, mis manas silme ette suure jaheda sammastega ruumi, lisandus külm sahin justkui udu. Kuigi esitatud muusika on mõeldud kõlama vaikuses, polnud see lisaheli halb ega rikkunud kontserdielamust. See tundus olevat isegi loomulik – polüfooniase lisandus veel üks hääle. Ometi tahaksin sama muusikat kuulata ka täielikus vaikuses, et saavutada sama tunnetust, mis oli Orlando di Lasso kaasaegsetel.

Kontserdipaik, Tartu Ülikooli aula, andis oma valge klassitsistliku puhtuse ja haledusega elamusele lisaväärtuse. Klassitsism on ju olemuselt uuendatud renessanss. Mõlemas stiilis hinnatakse kunstis samu väärtusi: selgust, täpsust ja puhtust. Eesti Filharmoonia Kammerkoori lauljatel neist

omadustest puudu ei jäänud. Koht liitis muusikale pildi ja aitas kujutleda sajandite tagust elu.

Vokaalteoste tooniandjaks on tekst. Kontserdil esitati kolme renessansiajastu helilooja teoseid, mille aluseks on piiblist pärinevad Jeremia nutulaulud. Prohvet Jeremia elas Egiptuses ajal, mil juutide riik oli hävitatud ja rahvas vangi viidud. Nutulaulud lõpevad kahtleva pöördumisega Jehoova poole – "Või oled sa meid tõuganud hoopis ära?" Komponeerimine sellel teemal räägib kahtlemata paralleelidest teksti ja inimese hingeelu vahel. Selle kontserdi kolme autorit ühendas edust hoolimata teatav kurbus ja kahtlus. Orlando di Lassot nimetati kaasaegsete poolt "muusikute vürstiks", siiski muutus ta elu lõpul aina raskemeelsemaks. Tallisel oli protestantlikul Inglismaal probleeme tagakiusamisega, kuna ta oli veendunud katoliiklane. Victoria oli sunnitud pikka aega elama maal, mida ta ei armastanud. Nende "Jeremia nutulaulud" on täis kurbust, kuid see ei mõjunud mulle masendavalt, pigem innustavalt.

Kooriosad vaheldusid oreliteostega. Tõenäoliselt pidid instrumentaalpalad täiendama elamust ajastust ja olema kontrastiks koorile, et hoida inimesi kontserdist huvitatuna. Minu meelest oli see halb valik, sest nad tundusid kohatud ja niigi pikal kontserdil kippus tähelepanu hajuma.

Lahkusin kontserdilt natuke rikkama, natuke parema inimesena. Ei saanud mitte ainult teadmisi teistest ajast ja teistest inimestest, vaid ka võimaluse vaadata endasse ja värskendada oma mõttemaailma. Näha ümbrust renessansiaegsel viisil ning liikuda tagasi argielu hääletesse mälestusega sooja muusikasse põimitud külmast sahinast.

“Julius Caesar” Estonias – meelelahutust oli, aga kuhu jäi armastus?

MAARJA KINDEL
muusikateadlane

Georg Friedrich Händeli ooper “Julius Caesar” Rahvusooper Estonias. Esietendus 27. ja 28. jaanuaril festivali “MustonenFest – Barokk!?” raames. Esmalavastus Eestis.

Vaadates Rahvusooperi viimaste hooegade uuslavastusi, tuleb tõdeda, et välislavastajate osa on hirmutavalt suur. Neeme Kuninga lavastuste arv Estonia repertuaaris on tagasihoidlik. Rääkimata siis teistest tegijatest. Jääb mulje, nagu puuduks meil usk ja usaldus oma lavastajate ning teatriinimeste vastu. Kas tõesti pole meil enam võimekaid inimesi, kes oskaksid ooperit lavastada? Ma keeldun seda uskumast. Andekad ja asjast huvitatud isikud on vaja lihtsalt üles leida ning anda neile võimalus. Loomulikult on teatril lihtsam väljast kedagi enam-vähem “turvalist” sisse tuua ja iseenesest pole selles midagi halba, et meie ooperitrupiga töötavad rahvusvahelise taustaga lavastajad, aga on see mõistlik ja jätkusuutlik? Kardan, et mitte – oma lavastajaid on vaja, et saaksime rääkida

täisverelisest eesti ooperitraditsioonist.

Niisiis, seekord siiski **Georg Rootering** Saksamaalt, kes lubas “Julius Caesari” näol pakkuda head meelelahutust ning jutustada kuulsat armastusloo huumori võtmes. Kahjuks või õnneks pole Rootering sellise lähenemise poolest esimene. Kindlasti märkas nii mõnigi teadlikum vaataja, et Estonia “Julius Caesaril” oli mitmeid sarnasusi David McVicari 2007. aastal Glyndebourne’i festivalil loodud suurepärase lavastusega. McVicar tõestas, et barokkooper võib olla vägagi meelelahutuslik ning tänapäeva publikut kõnetav. Ei tahaks hakata siin arutama, kui palju kaks lavastust omavahel sarnanesid, kuid McVicari vaimukas lähenemine oli ilmselgelt eeskujuks võetud.

Huumoril oli Rooteringi tõlgenduses oluline osa. Ajuti tundus, et Händeli *opera seria*’st on saanud *opera buffa*, ja seda kahjuks mitte alati parimas mõttes. Palju oli kulunud võtteid ja ettearvatavust, mis kinnitas taas kord tõsiasja – nalja tegemine on tõeline kunst ning kramplik püüd publikut naerma ajada võib lavastuse kunstilist vää-

tust õõnestada. Oli ka värskeid ideid, nagu näiteks kolmandas vaatuses sõdalaste asendamine mõõku täristavate nukkudega, ning situatsioonikoomikat. Nii liikumises (**Kati Kivitar**) kui ka lavakujunduses ja kostüümides (**Lukas Noll**) jäi silma paar absurdi-huumori piirimail sündinud lahendus: teises vaatuses lesis Kleopatra suurel pehmel vähikujulisel asemel, Ptolemaiose naissõdalaste rõivastus oli sulam Tomb Rideri agendi Lara Crofti ja idamaistest riietest, Kleopatra oli vangistatud Tallinna vanalinna müüride vahele, tema kentsakas tants gloobust meenutava suure rannapalliga jne. Kostüümid olid üldiselt väga kirjud nii värvidel kui ka ajastustiilidelt, ent kuna see haakus lavastuse tervikkontseptsiooniga, siis see materjalide, toonide ning stiilide paljusus ei häirinud. Lavakujundus oli huvitav, kuigi laadi poolest üsna vaoshoitud. Kõrged kaarjad liivaluited olid efektsed ning erinevate tasapindade ja poodiumide kasutamine võimaldas vaheldusrikast liikumisrežiimi. Arvatavasti oli lauljatel takistusrajaga sarnaneval laval üsna keeruline lii-

kuda, aga visuaalselt oli selline “akrobaatika” köitev.

Enne mainisin, et tõsisest ooperist kipus saama lõbus vaatamäng, kus trikitamine varjutas tegelaste sügavamat käsitlust. Koomilise lähenemise puhul peaks siiski põhitähelepanu koonduma tugeva karakteriga tegelaste siseheitlusele. Just muutumised ning murrangupunktid tegelaste sismaailmas ning nende võimalikult usutav esiletoomine on “Julius Caesar” peamine vägi ja võlu. Kõige enam tundsin Rooteringi interpretatsiooni juures puudust armastuse kohalolekust – minu arvates on “Julius Caesar” eelkõige armastuse lugu. Siin pole oluline üksnes Kleopatra ja Caesari armastus ning selle mõju mõlema elutunnetusele, vaid ka Cornelia kustumatu, sügav armastus ja austus mõrvatud abikaasa vastu, Achillase hõõguvad tunded Cornelia vastu, mis juhivad ta lõpuks üsnagi ootamatu käitumiseni jm. Seda kõike justkui oli, aga looritatud kujul, mistõttu jäi lavastuse lummus üürikeseks.

Olgu lavastaja tööga nagu on, ahela kõige olulisem lüli on ikkagi laulja, tema on energiavoogude juht ja katalüsaator, kanal lavastaja abstraktsete ideede ning tegelikuse (publiku) vahel. Mõeldes “Julius Caesar” muusikalisele nõudlikkusele, pani mind hämmastama Estonia võimekus panna välja kaks koosseisu, kusjuures mõnda rolli on valmis esitama isegi kolm erinevat inimest. Milline küllus! Paraku tuleb tunnistada, et tasemelt on tegemist kahe üsnagi erineva koosseisuga – esietenduse ehk esimese koosseisu vokaalne tase on märksa ühtlasem ning kõrgem. Selle koosseisu särav täht oli **Helen Lokuta**, kes kütkestas publikut eheduse ja mitmekülsusega. Võrratult kaunilt kõlasid Lokuta esituses Kleopatra aariad “Piangerò la sorte mia” ning “V’adoro, pupille”. Omaette nauding on Lokutat laval vaadata, olgu see siis teise vaatuse lillades toonides öhtukleidis või elades kaasa tema esimese ja kolmanda vaatuse mõnusalt koketeerivale näitlemisel. Kleopatra rollis võib Estonias laulmas kuulda ka **Katrin Targot**, kel on vähem la-

Oma lavastajaid on vaja, et saaksime rääkida täisverelisest eesti ooperitraditsioonist.

vakogemust. Lavalise aktiivsuse ning karakteri ereduse poolest ei jäänud ta kuidagi Lokutale alla, kohati oli temperamentsemgi. Vokaalselt oli aga pilt teine. Mitte igas registris ei hela Targo häääl kaunilt, kõrgetel nootidel muutus soprani särav häääl kriipivaks, mistõttu polnud Kleopatra aariaid alati meeldiv kuulata. Julius Caesarit kehastanud **Monika-Evelin Liiv** on lopsaka tämbri ja tugeva häälega laulja, kes näitas oma tegelaskuju kehastamisel üles äärmist tõsidust. Muusikaliselt kõrgetasemelise esituse juures jäi ehk puudu vabadusest olla mänguline ja oskusest näidata Caesari isiksuse arengut. Selles vallas sai paremini hakama järgmisel öhtul nimiosa laulnud

Teele Jöks (Caesar) ja Katrin Targo (Kleopatra).

FOTOD HARRI ROSPU

Teele Jöks, kes oli nii lavalikumises, miimikas kui ka psühholoogiliselt dünaamilisem. Samas on Jöksil kõlavõimsuselt ja kandvuselt tagasihoidlikum häääl, ehkki muusikaliselt oli kõik kaunis ja mõtestatud (aaria “Se in fiorito ameno prato” oli hunnitu!). Tundub, et ideaalne nais-Caesar oleks sümbioos Liivist ja Jöksist. Lisaks Kleopatra ja Caesari loole on ooperis kaalu Cornelia ja tema poja Sextuse liinil. **Juuli Lill** ja **Oliver Kuusik** mõjusid neis rollides tõepäraselt ning siiralt, palju aitas kaasa lauljatevaheline hea side. Üsna levinud tõlgendusena esitas Kuusik Sextust kui poisikest, kes erinevate äparduste ja sündmuste käigus lõpuks täismeheks kasvab. Kuusikul on meeldivalt velvetine häääl ja kuigi mõnes aarias kaotas see veidi oma ilust, saavutas ta ooperi lõpuks tämbriksel hea kontrolli. Sarmi ja näitlemisande poolest on Kuusik

Kõige enam tundsin Rooteringi interpretatsiooni juures puudust armastuse kohalolekust – minu arvates on “Julius Caesar” eelkõige armastuse lugu.

lavale sündinud. Teisel öhtul laulnud **Andres Kõstri** Sextus oli tõsisem, tundlikum ja hapram. Iseenesest meeldis mulle selline lähenemine väga, kui ometi oleks kõik vokaalselt õnnestunud. Siin-seal tundus, et Kõstri lüürilise ja kammerliku hääle jaoks oli Händeli aariate esitamine suur eneseületus, mis väljendus eelkõige ebaühtlases kvaliteedis. Ooperi kaabakat Ptolemaiost mängis **Mart Laur**, kellele kohe sobivad sellised karakterrollid (mõeldes huumorikale Kokatari rollile Prokofjevi ooperis “Armastus kolme apelsini vastu”). Ka seekord kutsus tema mäng esile naerupahvakuid. Sümpaatsed olid ka mitmed kõrvalosad: **Olari Viikholm** Curiona, **René Soom** Achillasena, **Triini Ella** ja **Maire Haava** Nirenusena.

Rahvusoooperi sümfooniaorkestrit juhitas seekord **Andres Mustonen**, kelle energiale tugines suuresti etenduse muusikaline külg. Mulle tundus, et särinat ja sädemeid oleks võinud orkestri esituses rohkemgi olla – ikkagi barokkooper –, ja ma pole nõus Alvar Loogi seisukohaga (Postimees 1. 02. 2012), nagu oleks Mustonen olnud orkestri ees tormakas. Mustonen oli tähelepanelik ja arvestas lauljaga. Pillimängijate põhjalik töö kandis vilja ning orkestri musitseerimist oli nauding kuulata. Eriti hingestatult ning õrnatundeliselt kõlas orkestrisaade aarias “Piangerò la sorte mia” teisel öhtul – sellised muusikalised hetked jäävad meelde.

Estonia “Julius Caesar” lavastuse mõju ning hinnang sellele sõltub ilmselt vägagi palju vaataja varasemast kogemusest, eelarvamustest, maitsest, tujust, elufilosoofiast: ühele suurepärase meelelahutus, teisele läbikukkunud eklektika, kolmandale ergutav muusikaelamus. Mina olen tänulik, et sain Händeli tähtteost Estonias kuulda ja näha.

Dionüüsoslik barokk Mustoneni pidustustel

KRISTEL PAPP
muusikateadlane

Festival "MustonenFest – Barokk!?"
27. jaanuar – 4. veebruar.

Georg Friedrich Händeli "Julius Caesar"
RO Estonias, "Crazy Opera" Estonia talveaias,
kammerorkester Moskva Virtuosisid, Rustavi
koor, segakoor Latvija, Gemma Bertagnolli,
"21. sajandi Bach" (Jazz Trio Iisraelist ja Art
Jazz kvartett Eestist ning festivali ansambel) ja
galakontsert.

Kunstiline juht Andres Mustonen, kes üht-
lasi dirigeeris ja mängis paljudes koosseisudes
viulit.

Nüüdsed Mustoneni pidustused väärtsid oma nime nii vormilt kui ka sisult. Mustonen oli ühtaegu nagu oma muusikutest külalisi võõrustav vürst, tseremooniameister, kapellmeister ja viiulisolist. Ta naudib muusikategemist ise ja jagab oma vaimustust publikuga. Nii nagu on laienenud Mustoneni repertuaar, on laienenud ka ta kuulajaskond. Publik on kaasa haaratud helikunstniku ehadast, peaaegu et kehaliselt tajutavast energiavoost, laseb end mõjutada baroki ekstaatilistest rütmikordustest ja retoorilistest liialdustest, avastab koos Mustoneni ja ta sõpradega ühisosi baroki ja džässini ning 20. sajandi klassika (Henze, Ligeti jt) vahel või kõrvutab Bach'i teoseid ja nende tänapäevaseid töötlusi. Mustonen liigub vabalt ühest stiiliruumist teise (lisaksin siia festivaliväliselt näiteks ka tema ja Ivo Sillamaa detailselt läbi töötatud tõlgendused Beethoveni viiulisonaatidest), selle vabaduse alus on aga väga selge: aastakümnetepikkune tegelemine varase muusikaga, nii et see on lahustunud interpreedi muusikalises arusaamas ja tõlgendusviisis. Vanemal põlvkonnal on kindlasti mees üks 1970. aastate keskel ilmunud topeltplaat keskaja muusikast (gregooriuse laul, varane polüfonia, "Tanieli mäng"), Hortus Musicuse esimene. Selline muusika pani aluse Mustoneni ja Hortuse järgmistele "keeleõpingutele". Seetõttu on Mustoneni baroklikes variatsioonides säilinud ajastuteadlik lähenemine, näiteks fraseerimises, artikulatsioonis.

Väga hea näide niisuguse vabaduse ja teadlikkuse ühendamisest olid 2. veebruari Mustpeade maja kontserdil mängitud instrumentaalteosed, eriti Vivaldi trionsonaat d-moll "La Follia". Kahe viiuldaja (Elar Kuiv ja Andres Mustonen) virtuoossus, kuulsa teema maagilised kordusringid löid kaasakiskuva terviku. Kontserdi peakülaline Gemma Bertagnolli Itaaliast köitis

Mustonen liigub vabalt ühest stiiliruumist teise, selle vabaduse aluseks on aga aastakümnetepikkune tegelemine varase muusikaga, nii et see on lahustunud interpreedi muusikalises arusaamas ja tõlgendusviisis.

Pöörane barokk, pöörane ooper. David Sebba ja Irit Rub "Crazy Opera" reklaamfotol. FOTO EESTI KONTSERT

Vivaldi ja Händeli soolokantaatides uhkete koloratuuridega ja afektirohke, "kõneleva" musitseerimisviisiga. Sellise barokitunnetuse tulevargi taustal jäi kammerorkestri Moskva Virtuosoosid esinemine üheplaani jaoks. Kahtlemata mõjutas sellist muljet ka orkestri juhi Juri Bašmeti ootamatu haigestumine. Mõtlemata pani aga see, et ilma Bašmeti juhendamiset ei olnud orkestril harjumust üksteist kuulata, Bach'i Brandenburgi kontsertide esitamisel ei tajutud muusika struktuuri ansambliiselt. See-eest solistide mänguteh-

nili oskusi tuleb muidugi imetleda.

Pöörane barokk, pöörane ooper – "Crazy Opera" oli "MustonenFesti" üks üritusi Estonia talveaias: kaks interpreeti (pianist ja laulja) lahkasid vaimukalt ja skalpelli teravusega ooperizänrit ja selle klišeesid, olles nagu samal ajal teatrisaalis kulgenud "Julius Caesari" sõbralik paroodia. Baroki kaasnev teaterlikkus on Mustonenile ja Hortuse esinemistele olnud ikka lähedane ning millalgi pidi Mustonen ju päris teatri jõudma – nüüd siis Rahvusooperis Händeli "Julius Caesari" dirigeerides. Estonia lavastusest kirjutab käesolevas ajakirjas lähemalt Maarja Kindel, mina ütlesin veel vaid paar sõna orkestri kohta. Orkester esitas Händeli muusikat karaktersest, selge fraseerimisega ja terava rütmitajuga. See oli jõuline ja ergas Händel, nii et Estonia orkestriga võib igati rahule jääda. Esietendusel näis küll, et I vaatuses orkester justkui otsis sobivat kõla, mis ei mõjuks kuivalt ega agressiivselt ning ei mataks lauljaid, aga II vaatuses see leiti. Ja loomulikult ei saa siin mööda efektsest stseenist, kus Caesar laulab saalis orkestribarjääri juures vallutat "linnulaulu-aariat" ("Se in fiorito"), partneriks Mustonen viiulisolistina.

Ülevoolavalt dionüüoslik "MustonenFest"!

LASTE JA NOORTE MUUSIKAFESTIVAL

11.-18. MÄRTSIL 2012 PÄRNUS

MUUSIKAMOOS

MUUSIKAMOOSI KOOSTIS:

Pühapäeval, 11. märtsil kell 16 Pärnu kontserdimajas **LUMEKÜNINGANNA** Kõrgeremuusikal H. Chr. Anderseni samanimelise muinasjutu ainetel. Muusika Olav Ehala, sõnad Leelo Tungal. Anne Uusna laulustuudio solistid, Pärnu Kammerkoor, Pärnu Noortekoos, Janne Ristimetsa tantsustuudio, Pärnu Linnaorkester. Dirigent Jüri Alpernten. Muinasjutuvestja Elmar Trink.

Pühapäeval, 13. märtsil kell 13 Pärnu Raekojas

KONSERVANDIVABA!

Reedel, 16. märtsil kell 18 Pärnu kontserdimaja suures saalis **MUUSA PUUDUTUS** – Pärnu Muusikakooli noored solistid ja Pärnu Linnaorkester. Dirigent Liyan Kaiv

Reedel, 16. märtsil kell 21.30 Endla kohvikus Endla Jazzklubi: **Me TaL-O-PHONE** Benjamin Flament (vibrafon, lookpillid) Joachim Florent (bass), Elie Duris (trummid)

Laupäeval, 17. märtsil kell 17 Pärnu kontserdimaja kammersaalis **KOORIMOOS!** Viljandi Kultuuriakadeemia segakoos G. Otsa nim. Tallinna Muusikakooli Popkoos Eesti Koolinoorte Segakoos. Kaastegev saatebänd!

Pühapäeval, 18. märtsil kell 18 teater Endla Kõüis **RHYTHM & MOOZ** 10. aastat Pärnu Muusikakooli rütmimuusikaosakond! Esinevad praegused ja endised õpilased!

1st Xinghai Prize International Choir Championships

Guangzhou (Canton), China
November 8 – 14, 2012

Guangzhou is different!

- Join choirs from all over the world in China's capital of choral music!
- Be part of the big international Festival Choir
- Compete in one of 11 categories in the Open Competition! Or go for the Xinghai Prize and win € 5,000 in one of 7 categories!
- High class accommodation at low prices
- Best time to visit Southern China: sunny weather and pleasant temperature
- Combine your journey with additional concerts in Hong Kong and Macao

AN INTERKULTUR EVENT
in cooperation with the City of Guangzhou

<http://xinghai.interkultur.com>

Kultuurkapital andis välja aastapreemiad

28. jaanuaril anti Endla teatris toimunud pidulikul tseremoonial üle **Kultuurkapitali 2011. aasta auhinnad.**

Erinevates valdkondades aastapreemia pälvinute seas oli ka mullu 80. sünnipäeva tähistanud helilooja **Anti Marguste**, keda tunnustati eesti rahvamuusika traditsioone ja rahvuskultuurilisi väärtusi kandva ning arendava loomingupärandi eest.

Muusikaga seotud aastapreemiaid andis välja ka rahvakultuuri sihtkapital, premeerides mulluse noorte laulu- ja tantsupeo juhtfigure, dirigente **Veronika Portsmuthi** ja **Raul Talmarit** ning Kihnu saarel pärimusmuusika õpetust korraldavat **Mare Mätast**.

Anti Marguste.

Elutööpreemia Jaan Räätsale

Helilooja **Jaan Rääts** sai kõrvuti literaat Hellar Grabbi ja teatrilavastaja Jaan Toomingaga 64 000 euro suuruse kultuuri elutööpreemia.

Jaan Rääts.

Riigi kultuuripreemiate saajate seas olid ka helilooja **Tõnu Kõrvits**, kes pälvis 9600 euro suuruse autasu loomingulise tegevuse eest 2011. aastal, ning dirigent **Arvo Volmer**, keda premeeriti Wagneri ooperi "Parsifal" muusikalise teostuse eest. Kultuuripreemiad anti laureaatidele kätte vabariigi aastapäeval Tartu Ülikooli aulas.

(Kultuuriministeerium)

Aastapreemiad Kooriühingult

28. jaanuaril jagati aastapreemiaid 2011. aastal koorimuusikas silma paistnud muusikutele ja kollektiividele.

Aasta koori tiitli pälvis mullu mitmel rahvusvahelisel konkursil edukalt esinenud **Collegium Vocale**, mille dirigent **Endrik Üksvärav** sai ühtlasi aasta noore dirigendi tiitli. Samuti pälvis aasta koori nimetuse **Miina Härma Gümnaasiumi segakoor** (dirigent **Kadri Leppoja**), mis kuulub oma kaheksakümne lauljaga Eesti suurimate segakooride hulka.

Aasta dirigendiks nimetati **Andrus Siimon**, kes töötab Eesti Rahvusmeeskoori koormeistrina ning juhatab peale selle Eesti Teaduste Akadeemia Naiskoori, Eesti Teaduste Akadeemia Meeskoori, Eesti Koorijuhtide Naiskoori ja Virumaa Noorte Meeskoori. Aasta koorijuhi-muusikaõpetaja

tiitli sai dirigent ja pedagoog **Lydia Rahula**, kes juhatab nelja koori, juhendab ansambleid ja õpetab muusikat Tallinna 21. koolis.

VEEL AUHINDU:

- Aasta puhkpilliorkester – **Tallinna Muusikakooli puhkpilliorkester** (dirigent **Valdo Rüütelmaa**, ühtlasi aasta orkestridirigent).
- Aasta kooriplaat – "12 laulu püha neitsi Maria auks. Te Deum" (esitajad **Pärnu Kammerkoor**, **Pärnu Linnaorkester**, flöödisolist **Leonora Palu** ja dirigent **Ave Sopp**).
- Aasta puhkpilliplaat – noorteorkestrite CD "Aavo Ots 60".
- Aasta toetajad – Tallinna linn ja Harjumaa omavalitsuste liit.
- Aasta korraldajad – **Aet Maatee** (Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA juhataja, laulupidude korraldaja) ja **Heli Sepp** (Harjumaa

Aasta dirigent **Andrus Siimon**.
FOTOD INTERNETIST

lastekoori Rõõm Laulust projektijuht, koorireiside korraldaja).

- Aasta tegu – kontserdisari "Ants Üleoja 75 ja Alo Ritsing 75".
- Aasta koostööpreemia – Klassikaraadio.
- Aasta üksmeelepreemia – **Leelo Talvik**.
- Gustav Ernesaksa Fondi koorimuusika peastipendiumi pälvis dirigent Hirvo Surva, koorimuusika edendamise stipendiumi **Merike Toro** ning õppetipendiumi noor dirigent **Kaspar Mänd**.

(Kooriühing)

Ewert and the Two Dragons triumfeeris Eesti Muusikaauhindade galal

Viimasel ajal nii kuulajatelt kui ka kriitikutelt ohtralt tunnustust teeninud ansambel **Ewert and the Two Dragons** oli peategelane ka 2. veebruaril Nokia kontserdimajas toimunud Eesti Muusikaauhindade tseremoonial, võites aasta ansambli tiitli, plaadiga "Good Man Down" nii aasta albumi kui ka aasta rockalbumi auhinna ning sama plaadi nimilooa aasta laulu ja aasta muusikavideo auhinna. Varem on ühel ja samal aastal viis auhinda võitnud vaid laulja **Tanel Padar**.

Edukas oli ka ansambel **Outloudz**, kelle "Wide Awake" pälvis aasta popalbumi ja aasta debüütalbumi tiitli. Aasta meesartistiks krooniti **Ott Lepland** ja naisartistiks **Liis Lemsalu**. **Vaiko Eplik** ja **Kristjan Randalu** "Kooskõla" tunnistati aasta jazziplaadiks, duo **Tehnoloogiline Päike** "Kõige pikem päev" aasta elektroonikaalbumiks, ansambli **Laika Virgin** endanimeline CD aasta alternatiivalbumiks ning **Metsatõllu** "Ulg" aasta *metal*-albumiks. **Mari Poki-**

Ewerti ja draakonite järjekordne edu.
FOTO INTERNETIST

neni, Hendrik Sal-Salleri ja Kukerpillide ühisplaat "Meie küla laulud" võitis aasta etno/folkalbumi auhinna, juba neli kümnendit tegutsenud Kukerpillid said ka auhinna panuse eest eesti muusikasse.

Auhinnad selgusid saja kuuekümmene viie muusikaprofessionaali seas läbi viidud hääletuse tulemusena.

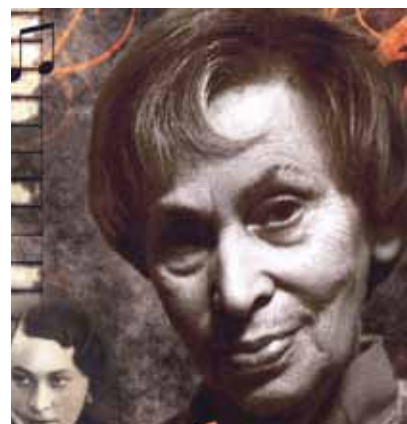
EMTAs tähistati pianist Anna Klasi 100. sünniaastapäeva

23. jaanuaril möödus sada aastat maestra **Anna Klasi** (1912–1999) sünnist. Sel puhul toimus EMTA kammersaalis pianisti ja pedagoogi austamiseks muusikaõhtu ning DVD ja mälestusteraamatu esitus.

Kontsert "Anna Klas 100" toimus EMTA kontserdisarja "Jubilate" raames. Esinesid Anna Klasi õpilased **Ada Kuuseoks, Diana Liiv, Marina Kostik, Svetlana Kostik, Vladima Jeremjan** ja **Toivo Peäske**, viimane duos **Nata-Ly Sakkosega**, meenutades Anna Klasi silmapaistvat klaveriduot koos **Bruno Lukiga**.

Eesti- ja ingliskeelse DVD ning mälestusteraamatu "Maestra Anna Klas 100" on koostanud pianist ja pedagoog, EMTA klaveriosakonna emeriitdotsent **Ada Kuuseoks**, kes õppis Anna Klasi juures Tallinna Muusikakoolis aastatel 1955–1959 ning lõpetas tema käe all ka 1964. aastal Tallinna Riikliku Konservatooriumi. Raamatusse on kogutud Anna Klasi õpilaste, kolleegide ja ansamblipartnerite ning poja, dirigent **Eri Klasi** mälestused.

(EMTA kontserdibüroo)

Peep Lassmann valiti tagasi EMTA rektoriks

8. veebruaril valis Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia valimiskogu uueks ametiajaks tagasi praeguse EMTA rektori **Peep Lassmanni**. Rektori järgmine ametiaeg kestab viis aastat, kuni aastani 2017.

Valimiskogusse kuulusid EMTA nõukogu ja kuratooriumi liikmed, professorid ja üliõpilaste esindajad, kokku kuuskümmend neli inimest. Valimiskomisjoni esimees oli kompositsiooniosakonna professor **René Eespere**. Osales viiskümmend üks valimiskogu liiget, Peep Lassmanni poolt andis hääle nelikümmend viis liiget.

Rektori ameti kõrval kontsertpianistina tegutsev Peep Lassmann on alates 1973.

aastast töötanud klaveriõppejõuna Tallinna Riiklikus Konservatooriumis ning jätkab pedagoogitööd EMTAs, kus ta on alates 1992. aastast klaveriosakonna professor. Lassmann on oma kunstilise tegevuse eest pälvinud 1999. ja 2009. aastal Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aasta-preemia ning 2001. aastal Valgetähe IV klassi teenetemärgi.

Peep Lassmann on Eesti Muusikakomitee president, Eesti Klaveriõpetajate Ühingu juhatuse liige, Rahvuskooper Estonia nõukogu liige ning Eesti Interpreetide Liidu juhatuse liige ja üks asutajaliikmeid.

Peep Lassmann valiti esmakordselt Eesti Muusikaakadeemia rektoriks 1992. aastal.

(EMTA)

“Tallinn Music Week”

Festivalil “Tallinn Music Week” osalemiseks avaldasid soovi nelisada kaheksateist artisti kahekümne kolmest riigist

Tänavu neljandat aastat toimuv festival on kogunud oluliselt rahvusvahelist tuntust ning sooviavaldusi on laekunud lisaks Eestile Soomest, Rootsist, Norrast, Taanist, Islandilt, Lätist, Leedust, Venemaalt, Valgevenest, Ukrainast, Poolast, Tšehhist, Itaaliast, Austriast, Saksamaalt, Hollandist, Inglismaalt, Šotimaalt, USAst, Kanadast, Austraaliast ning Jaapanist. Erakordselt suurt huvi osalemise vastu tunnevad meie naaberriikide artistid. Ainuüksi Soomest laekus sel aastal viis-

kümmend neli taotlust.

Festivali programmijuht **Kristo Rajasaare**: “Mitmed kontserdikohad ja programmi korraldajad on saanud juba TMW klassikaks: “Jazzkaare” ja “Viljandi folgi” kava teatris NO99, “Hard rock laager” Tapperis, “Hea uus heli” ja “Rabarock” Von Krahli Teatris, ja baaris. Kahes saalis pakub programmi ka Rock Café. Teist aastat koostab oma *showcase*’i klubi Korter. “Odessa Pop” esitleb koos Briti plaadifirmaga Brainlove artiste Sõpruse kinos; tegemist on talendivahetusprogrammiga “Projekta”, mille raames esinevad Eesti artistid mais Londonis toimival festivalil. Uutest kontserdikohadest on TMW kavva lisandunud Katel ning klubi Studio Sauna tänaval.

Eesti Muusika Arenduskeskus koos Interpreetide Liidu ja Pille Lille Muusikute Toetusfondiga esitleb klassikalise muusika interpreete Estonia kontserdisaalis ja Eesti Muusika Päevad tutvustavad nüüdisloomingut Mustpeade Majas.”

“Tallinn Music Week” toimub 29.–31. märtsini. Festivali ning selle raames aset leidva muusikatööstuse konverentsi eesmärgiks on esitleda kodupublikule põnevaimat ja aktuaalseimat Eesti muusikat, tutvustada meie artiste rahvusvahelisele muusikatööstusele ja muusikapressile ning olla Eesti muusikaettevõtjatele abiks tegevuse laiendamisel välisriikidele.

(“Tallinn Music Week”)

Eesti muusika päevad põikavad bändiruumi

Laiemale publikule eesti heliloojate korekhi loomingu tutvustav festival “Eesti muusika päevad” (EMP) tõstab tänavu 19.–24. märtsini esile uue muusika ansambleid – keskendutakse bänditegemise vaimule ja vaimustusele. Kuigi bändid seostuvad rohkem pop- ja rockmuusikaga, on neil tänapäeva heliloojate loomingu oluline osa.

“Ansamblite ja orkestriteta oleks heliloojatel võrdlemisi niru elu. Teoseid tuleks kirjutada põhimõtteliselt sahtlisse, sest keegi ei vajaks neid. Kui aga teose on tellinud püsivalt koos mängiv ansambel, orkester või koor, on lootust, et esiettekanne ei jää helitöö viimaseks esituseks,” mõtiskleb EMP üks kunstilistest juhtidest **Ülo Krigul**.

“Siit hakkasime edasi mõtteid veeretama, et eesti uue muusika ansambleitele on pööratud vähem tähelepanu kui nad vääriks. NYJD Ensemble oli Eestis kaua ainuke omataoline, hiljem tulid Uus Tallinna Trio, ansambel U., PaukenfEst, Resonabilis jne,” meenutab teine kunstiline juht **Timo Steiner**. “Tänavu oleme ühe festivali kavva koondanud väga palju eesti uue muusika ansambleid. Huvi pärast lugesime kokku ja saime uskumatu arvu “bände” – seitse Eestis tegutsevat ja üks Taanist tulnud külalisansambel Esbjerg Ensemble, keda dirigeerib eestlanna Kaisa Roose,” sõnas Steiner.

Timo Steiner ja Ülo Krigul
2009. aasta festivalil.
FOTO MAIT JÜRIADO

Võrdluseks kohtab EMPl ka “päris bände”, sest kavas on tagasi “Eesti muusika ÖÖ”, mis toimub koostöös festivaliga “Hea Uus Heli”. Audiovisuaalne muusika ja videomuusika ühendavad eri moel helid liikuvate piltidega. Ja isegi sümfooniaorkestri kontsert on seotud bändiideega – üsna eripalgelises kavas peegeldavad kõik uued teosed ühel või teisel viisil bändimaailma mõjusid.

Eesti muusika päevad toimusid esimest korda 1979. aastal ja on juba üle 30 aasta

olnud üks olulisemaid siinsete heliloojate loomingu keskenduvaid festivale, korraldajaks Eesti Heliloojate Liit. Juba kümme aastat on festivali uuenduslikud kunstilised juhid olnud heliloojad Timo Steiner ja Ülo Krigul. Festivali kava on alati koostatud eesti heliloojate värskeimast loomingu ja muusika esitajad on olnud peamiselt heliloojatega tihedad koostööd tegevad muusikud ja ansamblid.

Rohkem infot: www.helilooja.ee
(EHL)

“Jazzkaar” avaldas kevadise suurfestivali programmi

Kahekümne kolmandat korra toimuv “Jazzkaar” leiab aset 20.–29. aprillini, pakkudes kuulamiseks esinejaid Prantsusmaalt, Inglismaalt, Indiast, USAst, Saksamaalt, Sloveeniast, Taanist, Soomest, Norrast, Rootsist ja Austriast.

“Jazzkaare” kodu on sel korral mere ääres – Tallinna Vanasadamasse püstitatud erilises merepaviljonis, millist pole Eestis varem nähtud. Paviljon mahutab ligi tuhat kuulajat, selle ümber on väliala ja sealt avaneb kaunis vaade Tallinna vanalinnale ja jahisadamale. Nagu alati, toimuvad ka sel kevadel kontserdid mitmel pool Eestis.

Festivali avakontserdil esineb maailmamuusika supergrupp **Amadou & Mariam**, Malist pärit pimedad muusikud. Et “Jazzkaare” fookuses on seekord noor publik ja noored esinejad, toob festivalile külakosti Euroopa noorte professionaalide festival “12 Points Plus”, mille mullused kolm parimat kollektiivi **Kaja Drakslar Acropolis Quintet** (Sloveenia), **Elefantree** (Soomes-Rootsi) ja **Metall-Ofone** (Prantsusmaa) esinevad neljas linnas. Pühapäeval, 22. aprillil kutsub “Jazzkaar” avastama Kalamaja paiku (kontserdikohtadeks Kalamaja park, Kultuurikilomeeter, Kalju kirik, F-hoone, Boheem, Klaverivabrik, Disaini muuseum jpt).

Eesti muusikud esinevad kontserdil “Estonian Vocal Gala”, kus astub üles kümme jazzilauljat. Tõnis Mägi suur bluusiansambel esitab kavas “Muus-Bluus” oma bluusilikke lugusid, meie bassisässad eesotsas **Raul Vaiglaga** on laval koosseisus **Aces of Basses**.

Veel esinevad festivalil mullu noore muusiku preemia pälvinud **Joel Rasmus Rimmel** oma trioga, **Oleg Pissarenko**, **Jaak Sooäär**, **Raivo Tafenau**, **Meelis Vind**, **Villu Veski** ja paljud teised.

Euroopa jazz suundumusi ja tipptaset esindavad ansamblid **Das Kapital** (Saksamaa-Eesti-Prantsusmaa-Taani), **Tingvall Trio** (Saksamaa), **The Flow**

Lauljatar Lizz Wright, üks “Jazzkaare” peaesinejaid.

FOTO INTERNETIST

(Austria), **Jo Stance** (Soomes) ja **Vigleik Storaas Trio** (Norra).

Loomulikult väärivad erilist tähelepanu festivali peaesinejad: **Jan Garbarek Quartet** (Norra), kus teeb kaasa maailmakuulus india löökpilliguru **Trilok Gurtu**, ja inglise klubimuusika legend **The Brand New Heavies**.

Jazzi kodumaa staaridest on kohal maailma altsaksofonistide esinumber **Rudresh Mahanthappa**, kes esitab india muusikast inspireeritud kava “**Samdi**”. USAst tulevad ka maailma üks hinnatumaid ja hõivatumaid bassiste **Christian McBride** ning noor sametise häälega vokaaljazzi täht **Lizz Wright**.

Sel aastal saab esmakordselt teoks ka **jazziturismi projekt**, millega seoses ootab Tallinn rohkearvuliselt külalisi Põhja-Euroopast, aga ka Saksamaalt ja Venemaalt. Lähemalt annab infot kõige toimuva kohta veebileht www.jazzkaar.ee.

(“Jazzkaar”)

Narvas kõlas taas Chopin

Narvas toimus taas suurejooneline **Chopini loomingule pühendatud rahvusvaheline noorte pianistide konkurs**. Võisteldi kolmes vanuserühmas: kuni 12-aastased, 13–15-aastased ja 16–18-aastased. Noori pianiste hindas žürii koosseisus Lauri Väinmaa (esimees), Bronislawa Kawalla (Poola), Teppo Koivisto (Soomes), Julia Tiškina (Venemaa) ja Julijus Andrejev (Leedu). Noorimas vanuserühmas asus võistleva 28 last, keskmises ja vanemas rühmas 16. Maadest olid esindatud Venemaa, Läti, Leedu, Aserbaidžaan, Ukraina, Poola, Valgevene ja Usbekistan. Konkursil kuulis rohkelt noori andeid, väga häid mängijaid oli tulnud Venemaalt ning eriti hästi olid valmistunud Aserbaidžaan osalejad, kus keskmise vanuserühma võitjaks tuli **Narmin Najafli** ning konkursi ainsa *grand prix* pälvis vanima vanuserühma võistleja **Rustam Zeynalov**. Eestist osales õpilasi Narva, Sillamäe, Tallinna ja Tartu muusikakoolidest. Väikestest koolidest oli silmapaistev Kehtna Kunstide Kooli kahe õpilase, **Hanna-Liisa Kuusingu** ja **Evita Lohu** osavõtt (õpetaja Hele Saarse). Eesti esindajatest pälvis noorimas vanuserühmas diplomi **Darja Jasnjuk** (Narva MK, õp Lina Jarovaja) ja eripreemia **Arko Narits** (Tartu 1. Muusikakool, õp Tiit Noor). Eestile tulnud ainsa laureaadi tiitli, II koha naasis **Leo Dubovski** Tallinna Muusikakeskkoolist (õp Ada Kuuseoks); **Veronika Issajeva** Georg Otsa nimelises Tallinna Muusikakoolist (õp Ada Kuuseoks, Jelena Elkind) pälvis IV koha ning aukirja ja Chopini Instituudi diplomi Chopini “Barkarooli” parima esituse eest.

Eesti ainus laureaadi **Leo Dubovski** (vasakul) ja tema õpetaja **Ada Kuuseoks** (keskel) vastu võtmas õnnitlusi.

FOTO IRINA KIVIMÄE

Keskastme muusikakoolide klaveriõpilaste konkurs

Georg Otsa nimelises Tallinna Muusikakoolis toimus 27.–28. jaanuarini järjekordne keskastme muusikakoolide (Tallinna Muusikakeskkool, Georg Otsa nimeline Tallinna Muusikakool, Tartu Heino Elleri nimeline Muusikakool) klaveriõpilaste konkurs. See on üks pikema traditsiooniga klaverikonkurs Eestis, pärit juba 1960ndatest aastatest. Võistlus peetakse neljas vanuserühmas ja kokku osales konkursil 46 õpilast, seekord võttis konkursist osa ka VHK Muusikakool. Žüriis hindasid õpilasi Jussi Siirala Helsingi Sibeliuse Akademiast, Ira Floss, Kadri-Ann Sumera ja Piret Väinmaa. Professor Jussi Siirala tõstis esile Eesti õpilaste head tehnikat ning rõhutas isikupära ja väljenduslikkuse olulisust ettekandes. Seekordsel konkursil kasutati uutset hindamissüsteemi, kus eristati eriti hästi esinenute laureaatide rühma ja samuti hea esituse teinud diplomandide rühma. Lisaks anti välja ka kiituskirju.

Laureaadid: Hindrek Pärn (õp Ülle Sisa) ja Lea Valiulina (õp Ralf Taal), Otsa kool; Dmitri Kurs (õp Ülle Sisa, Otsa kool), Rasmus Andreas Raide (õp Ell Saviauk, Martti Raide) ja Mariin Gill (õp Marju Roots), TMKK; Auli Lonks (õp Martti Raide), TMKK ja Madli Marje Sink (õp Lembit Orgse), Otsa kool; Karl Peterson (õp Eike Sild-Neeme, Ivori Ilja), Georg-Mirek King (õp Marju Roots), Priidik Purga (õp Kersti Sumera), Sten Heinoja (õp Marju Roots, Ivori Ilja) TMKK.

Täielikku tulemuste nimekirja vaata ajakirja Muusika kodulehel

Konkursandid. Vasakult Lea Valiulina, Kersti Leppik ja Karl Peterson.

FOTO ERAKOGUST

Tunnustus noorele eesti heliloojale

Tallinnast pärit **Jonas Tarmi** kammerteos "Las ruinas circulares" võitis esimese koha USA suurimal noorte süvamuusikakonkursil. Konkursi korraldaja on üle kahekümne nelja tuhande liikmega USA Muusikaõpetajate Üleriigiline Assotsiatsioon (MTNA).

Märtsis sõidab Tarm New Yorki, kus võitnud helitöö esitatakse assotsiatsiooni aastakongressil. Vanema astme konkursivõiduga kaasneb ka 2000-dollarine auhind.

Kaheksateistaastane Tarm on esimene Eestis sündinud helilooja, kes on selle prestiižse auhinna võitnud. Ta konkureeris sadade noorte heliloojatega kõigist USA viiekümnest osariigist.

(Delfi)

Noor helilooja Jonas Tarm.
FOTO INTERNETIST

Netiraadio avardunud võimalused

Mullu avatud **Netiraadio**, mis pakub eesti muusikat, avas koostöös Eesti Muusika Infokeskusega ka oma kümnenda kanali "**Klassika avarused**", mis edastab, nagu nimigi ütleb, kodumaiste heliloojate klassikalist muusikat.

Teise uuendusena töötab Netiraadio nüüd kõigis arvutites, tahvelarvutites ja mobiiltelefonides, mis toetavad HTML5 või Flash'i. See teeb suurima kodumaise muusikavalikuga raadio veelgi kättesaadavamaks, pakkudes pidevalt uuenevat muusikavalikut ja head ülevaadet Eesti autorite, artistide ja interpreetide loomingust.

(MTÜ Eesti Muusika Eksport)

Klaveriansamblite üleriigiline muusikapidu

4. veebruaril, kui väljas paukus pakane, oli kuueetstkümne kooli muusikaesindus nii suurte kui päris pisikeste õpilastega **XIV klaveriansamblite festivalil** Lasnamäe Muusikakoolis. Kaksikümne seitsme õpetajat oli ette valmistanud kaheksakümne seitsme noort pianisti esinema suure saalitäie rahva ees. Palade valik ja esituste nooruslik artistlikkus pakkus palju meeldivaid elamusi ja rõõmsaid üllatusi. Päeva mahtus ka kohtumine ansamblipalade tsükli loonud helilooja **Heli Kendraga**; oli väga põnev neid palu ja autori kommentaare kuulata.

Klaveriansambeliselti Allegro ja Lasnamäe Muusikakooli ühine festivali korraldus oli igati eeskujulik, mille eest

suur tänu eriti kooli direktorile **Maile Harikule** ja õpetajatele **Anu Pärnale**, **Tiina Muddile** ja **Veera Nöpsile**. Ja muidugi Tallinna Haridusametile toetuse eest.

Selle festivali traditsioon on tõestanud oma eluõigust, eriti tänavu, mil Valga analoogiline festival meie suureks kurvastuseks ära jäi. Ansamblimäng on väga innustav, inspireeriv ja arendav musitseerimise vorm, mille osa ametlikes õppekavades on kahjuks miinimumi kärbitud.

Maie Koldits, klaveriansambeliselti Allegro ja festivali asutajaliige, G. Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli õpetaja

Noorte muusikateadlaste ja heliloojate päev

Veebruari teisel reedel toimus Tallinnas **IX noorte muusikateadlaste konverents** ning **V noorte heliloojate kontsertkohtumine**. Üritus on mõeldud keskastme muusikakoolide õpilastele ning sedakorda koguneti Tallinna Muusikakeskkoolis.

Päeva esimene pool oli konverentsi päralt. Kuulda sai mitmeidki väga hästi ette valmistatud ja põneva probleemiasutusega ettekandeid. Huvi konverentsi vastu oli suur, rõõmustavalt palju oli kuulajaid just esinejate kaasõpilaste näol. Esindatud olid nii traditsioonilisemad teemad (muusikaajalugu, muusikateater, repertuaari analüüs) kui ka uuemad populaarsed muusikateaduse suunad nagu filmimuusika ja interpretatsiooni analüüs. **Johannes Voltri** käsitles Veljo Tormise muusika rolli Arvo Kruusemendi filmis "Kevade"; **Laura-Marie Ojalo** vaatles muusikali tulekut Eestisse, keskendudes "Minu veetleva leedi" lavastusele 1963. aastal Estonias; **Merit Tuulingu** uurimus käsitles Beethoveni esituspraktikat 19. sajandil Eestis, eriti Tallinnas ning **Henri Christofer Aavik** võrdles Beethoveni 5. sümfoonia interpretatsiooni Richard Straussi, Arturo Toscanini ja Paavo Järvi

tõlgenduses. Kõik nad on Tallinna Muusikakeskkooli õpilased, juhendajaks **Kristel Pappel**. Interpretatsiooni analüüsiga tegeles ka **Pärtel Toompere** Otsa koolist, võrreldes Cyrillus Kreegi teose "Õnnis on inimene" kuut salvestust kuuelt maalt, juhendajaks **Maia Lilje**. **Elisabeth Kremenetski** samuti Otsa koolist vaatles mitmekülgse kultuuritegelase **Johann August Hageni** rolli sillaehitajana Lääne-Euroopa ja eesti kultuuri vahel, juhendajaks **Raili Sule**.

Noorte loominguõpilaste kontsert läks täismajale, ettekannete kvaliteet oli heal tasemel ning tundus, et noored interpreedid esitasid uut muusikat innustunult. Heas tasakaalus oli erinevate instrumentide kasutamine, peale klaveri sai kuulda ka teoseid puhk-, löök- ja keelpillidele. Mitmed heliloojad olid ise ka interpreedi rollis.

Oma uudisloomingu töid publiku ette **Alo Põldmäe** õpilased **Kaisa Kuslapuu**, **Anni Avi** ja **Marili Tomingas** Elleri koolist; **Dmitri Kurs**, **Maria Rostovtseva**, **Piret Pajusaar**, **Ilja Massalov** ja **Krõõt-Kärt Kaev** Otsa koolist (juhendajad **Tatjana Kozlova** ja **Kristo Matson**) ning **Taniel Kuntu** ja **Tanel Praakli** TMKKst (juhendajaks Kristo Matson).

"Kevad-etno" 2012

21.–24. märtsini toimub Viljandi Pärimumuusika Aidas teine "Kevad-etno", mitmepäevane laager 14- kui 35-aastastele pillimänguhuvilistele, kes soovivad õppida eesti ja šoti pärimusmuusikat ning süveneda erinevatesse pärimusmuusika stiilidesse.

Põhijuhendajateks on tänavu **Kate Young** Šotimaalt ning **Merike Paberits** ja **Jaan Jaago** Eestist.

Kursuse vormiks on õpitoad, kus toimub repertuaarile omaste lugude ja stiilnippide õppimine kuulmise järgi. Pillitubades jagunevad laagrilised kahte rühma ning õhtuti toimuvad ühised töötoad. Kuna üks õpetaja tutvustab šoti pärimusmuusikat, on osalejatel hea võimalus võrrelda kaht muusikakultuuri ja vaadata eesti pärimusmuusikale värske pilguga. Laager lõpeb kontserdiga Pärimumuusika Aida sünnipäevapidustustel.

Laagrisse on oodatud noored, kes mängivad ükskõik millist meloodiapilli.

(folk.ee)

Ultima Thule tähistab 25. tegevusaastat

Paar aastakümnet kodumaise rocki eliiti kuulunud ansambel **Ultima Thule** saab tänavu veerandsaja aasta vanuseks, tähistades seda tähtpäeva 3. märtsil toimuva juubelikontserdiga.

Ultima Thule alustas tegevust 1987. aastal koosseisus Riho Sibul (laul ja kitarr), Tõnis Mägi (laul), Vjatšeslav Kobrin (kitarr), Aare Pöder (klahvpillid), Raul Vaigla (bass) ja Jaak Ahelik (trummid). Täna on Mägi, Kobrin ja Ahelik bändist lahkunud, asemele on tulnud kitarrist Kalle Vilpuu ja trummar Toomas Rull. Tallinnas Rock Cafés toimival sünnipäevakontserdil astub ansambliga taas lavale ka Tõnis Mägi.

Una Corda. Una Corda.

Una Corda

Esmapärgil võib harfi, kandle ja klavessiini kooslus viidata turvaliselt “ilusatele” meloodiatele populaarsest klassikast. Liis Jürgens, Kristi Mühling ja Ene Nael ehk ansambel Una Corda seda aga ei paku. Eesti muusikamaastiku ühe omanäolisema koosseisuga trio on vaatamata suhteliselt lühikesele tegutsemisajale (esimene kontsert anti 2009. aastal) sulandunud orgaaniliselt kohaliku muusikaellu ning jõudnud esikplaadini. Albumil kõlava muusika ning ansambli ebatavalisusele viitab ka plaadiümbris (kujundus Valter Jakovski). Plaadil kõlavad läbisegi Una Cordale kirjutatud uudisteosed, seaded eesti muusika klassikast ja ansamblistide soolorepertuaar, mis annab kompakste läbilõike trio repertuaarist, kõlavõimalustest ning tõlgendusviisidest.

Suure osa materjalist moodustavad Una Corda seaded eesti heliloojate loomingust. Väga tuntud teoste puhul on oht ebaõnnestuda, just sellesama tuntuuse tõttu. Neljast seatud teosest on lati alt mindud vaid Cyrillus Kreegi “Õnnis on inimene” arranžeringuga, mis järgib ehk liiga palju kooripartituuri, tekitades paratamatult võrdlusemomenti originaaliga. Ootamatult uudsete kõlakombinatsioonidega tõusevad aga esile seaded Heino Elleri teosest “Kellad” ja Ester Mägi teosest “A tre”. Una Corda tõlgendused toovad oma läbitõttatusega esile detaile, mis on seni märkamatuks jäänud ning panevad uue kõrvaga kuulama ka teoste originaalvariante. Mainitust erinevalt on arranžeeritud Peeter Süda “Gigue (à la Bach)”, kus polüfoonialiinid on sel-

gelt välja toodud erinevate pillitämbritega. Minu meelest nähtub Süda teosest ehk kõige paremini trio tugevus – ajaloolise päritolu ja tämbri poolest on kandle, klavessiini ja harfi puhul tegu täiesti erinevate pillidega, ent ometi sobivad nad suurepäraselt kokku, täiendades üksteist tämbrilt.

Una Cordale kirjutatud on plaadile valitud Helena Tulve “Silmajad” ja Mirjam Tally “Joon”. Kuigi olemuselt isesugused, on mõlemad autorid mänginud pillide kõlavärvidega. Tulve teoses on tämbrid niivõrd segunenud, et kohati pole aru saada, mis pillid täpselt koos kõlavad. Tally on soovastu eksperimenteerinud kontrastidega.

Ansambeliteoste vahele on pikitud soololood (Mirjam Tally “Struktuurid” kandlele, Rein Rannapi “Variatsioonid” klavessiinile ja Liis Viira “Pendel” harfile). Kõllaliselt ning kompositsiooniliselt on plaadimaterjal väga hästi kokku sobitatud, pakkudes mõnusalt värskendavat ning parimas mõttes lahedat kuulamiselamust.

LIISI LAANEMETS muusikateadlane

Clarinette omnitonique. Toomas Vavilov, Arvo Leibur, Toomas Nestor, Aare Tammesalu.

ERR

Käesolevale helikandjale on salvestatud kolm klarnetikvartetti: Eestis sündinud klarnetivirtuoosi, -meistri ja pilliuendaja Iwan Mülleri (1786–1854), soomerootsi helilooja Bern-

hard Henrik Cruselli (1775–1838) ning Wolfgang Amadeus Mozarti (1756–1791) omad, viimane on küll õigupoolest klaveri-viiulisonaadi seade. Leitnud repertuaar on huvitav ja vähetuntud, näiteks Mülleri teos kannab märget esmasalvestuse kohta. Siinsest kultuuriruumist pärlite otsimine on kahtlemata väärtus omaette. Tõesti, milleks plaadistada tuhandendat varianti lääne suurmeistri tuntud teosest, kui saab välja tulla millegi erilisemaga. Baltisaksa muusikaloo läbikirjutamine ning -mängimine on alles pooleli olev töö. Ka salvestuskoht Pídula mõisa näol on hea leid; kammerlik muusika sobib mõisa tubase akustikaga kuidagi väga loomulikult.

Arvan, et ei eksi, pakkudes, et kogu selle saavutuse taga on klarnetimängija Toomas Vavilovi initsiaatiiv. Tema esitusest hoomab armastust iga fraasi vastu ja hoolt iga käigu vormimisel. Iga nüanss, värv ja intonatsioon on kannatlikult läbi mõeldud ja tunnetatud. On tunda, et ta on neid teoseid juba kaua enesekandnud (ja ehk ka plaadile vormimist oodanud), sest tulemus on maksimalistlikult küllastunud. Kaaslasteks eesmärgile liikumisel on keelpillimängijad Arvo Leibur, Toomas Nestor ja Aare Tammesalu, ühtlane ja peategelasega head koostööd tegev grupp.

VIRGE JOAMETS muusikateadlane

Üle müüri. Noorteorkester Reaalmažoor.

Noorteorkester Reaalmažoor

Muusikasõprade hulgas on neid, kellele meeldib puhas klassika, jazz, pärimus- või popmuusika. Aga on ka neid, kes on huvitatud stiilidega

katsetamisest ja muusikaliste piiride avardamisest. Just neile, keda vaimustab filmimuusika, muusikalid ja popmuusika ühendamine sümfooniaorkestri võimalustega, on see detsembris ilmunud plaat mõeldud.

Reaalmažoor loodi neli ja pool aastat tagasi selleks, et eesti muusikamaastikul oleks orkester, mis mängib “mitteklassikalist”, kergeimat muusikat ning kus mängijateks oleksid noored inimesed. (Kunagi oli ju olemas estraadiorkester, aga sõna “estraad” ei taha tänapäeval paljud kasutada...) Pealkiri “Üle müüri” sümboliseerib võitude ja katsumuste rada, mis kaasneb iga uue ja ebahariliku mõttega. Ebaharilik on ju seegi, et orkester loodi Tallinna Realkoolis, kust ootame eelkõige väljapaistvaid tulemusi reaalainetes. Nime Reaalmažoor esimene pool sümboliseerib Realkoolis õppinud poiste hullumeelset ideed teha kooliõpilastest ja nende sõpradest koosnev orkester. Mažoor aga tähistab rõõmsat muusikat, mida orkester mängib.

Reaalmažoori esitatavas muusikas pole soomegrilikk pimedust ja masendust ega tänapäeva muusika dissonantse ja pingeid. Seda plaati on hea kuulata pärast stressirohket päeva ning mõelda heldinult, et noored tegelevad ilusa ja vajaliku alaga ning leiavad sellel alal ka tühja niši. Ülesanne, mis mängijate ja dirigentide ees seisab, pole lihtne – klassikalist muusikat mänginud interpret peab harima end kergema muusika vallas ja avastama oma pillil need võimalused ja võtted, mis on omased filmimuusikale ja popile. Dirigendid Rasmus Puur ja Edmar Tuul on suutnud koondada orkestri juurde Eesti kultuurielus tuntud dirigente, heliloojaid ja soliste; koostööd on tehtud Tõnu Kõrvitsa, Liisi Koiksoni, Tõnis Mäe ja Timo Steineriga. Solistidena esinevad Priit Võigemast, Hanna-Liina Võsa, Rolf Roosalu, Jarek Kasar, Ele Millistfer, Hannaliisa Uusma ja Nele-Liis Vaiksoo. Mida on orkester solistidele pakkunud? Erakordset võimalust laulda koos suure orkestriga hästi arranžeeritud repertuaari ning valmisolekut teha koostööd, kus loomingulisi inimesi ei suruta kindlasse stiilirami.

plaat

Plaadil on midagi igäühele: laule muusikalidest ja filmidest, minimalistlikku kunstmuusikat ja eesti popi klassikat. Kõigest õhkub energiat, mis on ainuomane noortele ning stampmõtetest vabadele dirigentidele ja interpreetidele. Ootan, et järgmine plaat oleks juba mingis kindlas stiilis. Sel plaadil ei sulandunud välismaised muusikalllood minu meelest plaadi tervikpilti. Aga kuna oli tegemist Reaalmažoori esimese plaadiga, siis on arusaadav soov näidata parimat, millega orkester alates 2007. aastast on tegelnud.

PIRET RIPS-LAUL

helilooja

Armada. Raun Juurikas, Peedu Kass, Andre Maaker.

Paw Marks Music

Nelikümmend kolm minutit kestav *continuum* toob kokku kolm sõpra, kes on plaadile ühe ülesvõttega sal-

vestanud ühisimprovisatsiooni. Olgu kohe öeldud, et tulemuseks on heakõlaline, selge tonaalse keskmega helitöö, mitte pillipiinamine stiilis “piiks, prääks ja plärts”, mida kuulaja vabaimprovisatsioonilise muusika puhul võiks esmalt karta ja kahtlustada. Kohati kõlab Steve Reichi laadis minimalism (bassi astmeliselt liikuvad pedaalnoodid, kitarr kordusmuustrid *à la* “Electric Counterpoint” ja süntesaatori foonihelid), teisel taas *fusion*-jazzi moodi aktiivsem saatefaktuur ja lennukas klahvpillisoolo selle kohal. Katkematult kulgev kompositsioon on jaotatud kuueks osaks koos (küllap hiljem antud) tinglike pealkirjadega; tervik on meeldivalt sidus, siin-seal tõusevad pinnale ka teatud juhtmotiivid.

Trio on heas kõlalises tasakaalus – ühel pool Peedu Kassi resonantne kontrabass ja Andre Maakeri kirka kõlaga kitarr, teisel pool Raun Juurika manipuleeritud tehishelide vaheldusrikas palett. Lähemisel, mida inglise keeles kutsutakse *instant composing*, on kahtlemata omad vourused (eriline avatus, kaaslaste “antennid püsti”-kuulamine), aga ka puudused, kuna nõnda sündivate teoste vorm allub halvasti kontrollile, harmoonia ja meloodiate kujundamisest rääkimata. Sellegipoolest on kolme noore jazzmuusiku inspiratsioonirohke ühisjämm meeldiv kuulamine, isegi kui see laiema publiku poolehoidu ei peaks võitma. Kuid “kikkis kõrva-

dega” kuulajale pakub plaat kahtlemata üksjagu elamusi.

JOOSEP SANG

Less For More. Margot Kiisi, Mart Soo, Taivo Sillar, Aivar Vassiljev.

AVRecords

Üks mõnus Eesti esitajate tehtud jazziplaat on taas valmis saanud. Vähema eest saab rohkem, töötab pealkiri, ja pettuda pole tõesti põhjust. Margot Kiisi laulab vaatamata tuulisel ja külmal Islandil veedetud aastatele endise häälega, Mart Soo kitarr kõlab tuntud headuses ja albumi oma plaadifirmas välja andnud Aivar Vassiljev on löökpillidel omal kohal. Üsna harva plaadile satuv bassist Taivo Sillar mängib mõnegi meeldiva soolo ja kõik on paigas, nagu peab. Rohkem pole õieti tarvidust midagi lisadagi, sest muusika kõneleb omasoodu ja ütleb kõik, mis vaja.

Kuulasin võrdluseks 1996. aastal salvestatud Helmut Aniko Trio CDd “In a Sentimental Mood”, mille kaks kolmandikku moodustasid samuti Margot Kiisi ja Mart Soo. Püüdsin jälgida, mis on uuel albumil õigupoolest teisiti. Margot Kiisi inglise keele hääldus on tublisti paranenud, aga ka “Less for More” kui tervik mõjub mõnusamalt – ta on paraja pikkusega ega muutu väsitavaks nagu toonane trioplaat. Toreda terviku moodustavad killukesed nii eesti- kui ka välismaisest jazzmuusikast, sealjuures mitmekestavad sisu vals, kalüps, ööbikulaul, serenaad, romanss ja kapriis. Kõik need nimetused leiduvad plaade pealkirjades, kaks viimast vastavalt Uno Naissoo ja Lembit Veevo kaunites eestikeelsetes lauludes, mida lauljatar esitab ilusas aktsendivabas emakeeles (õnneks ei ole võõrsil veedetud ajaga keeleoskuse kannatada saanud). Põhjamaises saareriigis lauluõpetajana leiba teeniv Kiisi on ka ise heas vokaalses vormis, kuid kahjuks ei näita ta plaadil oma oskusi kuigi ulatuslikult. Küllap on Eestit külastades salvestusajaga nappinud (napp on ka plaadiga kaasnev info, esitajate kohta pole vähimatki teavet). Aga loodame, et asi edaspidi paraneb ja me kuuleme lauljatarilt peagi lisa, miks mitte siis juba mõne teise koosseisuga.

MARJE INGEL
kuulamishuviline

KUULA KA NEID

Hypnobooster. Hypnobooster.

Hypnobooster

Tegemist on Andre Picheni sooloprojektiga, mis hõlmab nii kujutavat kunsti kui ka muusikat, kus leiab seoseid *trip-hop*'i, jazz, *ambient*'i ja filmimuusikale omase “helide visualiseerimise-ga”. Plaadil teevad kaasa mitmed külalised, teiste seas Ardo Ran Varres bassklarnetil ning lauljatar Marta Laan.

Viktor Siilatsi muusikal “Valge laev”.

Viktor Siilats

Muusikali keskmes on valge laeva kujund kui parema tuleviku ja lootuste sümbol. Nukuteatri saalis tehtud *live*-salvestuses osalevad solistid Rosanna Lints, Kaire Vilgats, Sepo Seeman, Maria Soomets, Tarvo Krall, Mait Trink ja Mari Ann Valkna ning ansambli Kala ja Blinking Lights. Laulusõnadena on kasutatud asjaosaliste ning Juhan Liivi, Debora Vaarandi ja Villu Kanguri tekste.

CORELLI MUSIC

KIRIKUPÜHAD MAARJAMAAL - Palmipuudepäeva

1. aprill kell 19.00

Tallinna Jaani kirik

Corelli Barokkorkester, kammerkoor Collegium Musicale, solistid ja dirigent Endrik Üksvärav

Kavas J.S. Bachi kantaatide Eesti esiettekanded!

NAISTEPÄEVAKONTSERDID

8. ja 11. märts kell 19.00

HÜMN ARMASTUSELE

Silvi Vrait ja Raivo Tafenau – prantsuse šansoonid ja imeline akordion hubases Toompea muusikasalongis

www.corelli.ee

Väikekannel

LEANNE BARBO, KATI SOON
kandlemängijad

Eesti ja setu kannel Mihkel Soone töökojas.
FOTO LEANNE BARBO

Pärast üldhariduskoolide muusikaõpetuse uue ainekava vastuvõtmist on väikekannel saanud senisest suurema tähelepanu osaliseks. Kuigi ajalooliselt ei kuulunud kandlemäng üldsegi laste maailma, kõlab see vahepeal pikka aega muuseumiriivil tolmu kogunud pill nüüd peale lasteaegade, muusikakoolide, huviringide ja pärimusmuusika laagrite ka tavakoolide muusikatundides. Kindel on see, et üle Eesti on palju erinevas vanuses kandlesõpru.

Vanasti öeldi väikekandle kohta ikka lihtsalt kannel ja polegi ta ju näiteks flöödi või parmupilliga võrreldes teab mis tilluke. Täiend “väike” (võeti kasutusele 2001. aastal Igor Tõnuristi ettepanekul) aitab selget vahet teha – on ju kandleid väga mitmesuguseid. Ehituslikult ja ajalooliselt käivad arhailised 5–12-keelsed pillid ja uuemad-suuremad läänemõjulisel tsitri tüüpi kanded omaette lahtritesse. Kromaatiline kannel on väikekandle uu-

sim, juba kunstmuusika valdkonda kuuluv sugulane.

Läänemere idakallastel elavad rahvad on kannelt mänginud juba ammu. Arvatakse, et enam-vähem sellisel kujul nagu praegu on ta siinmail helisenud vähemalt paar tuhat aastat. Aja jooksul on suurenenud keelte arv ning jõhvide ja loomasoolte asemel on kasutusele võetud vask- ja hiljem teraskeeled.

Kandle häälestus võib varieeruda, kuid üldiselt on tegu diatoonilise helirea järjekuste astmetega. Mujal on väikseimad kanded viiekeelsed, kuid kahel ainsal Eesti alalt teada oleval häälestusel on viiele diatoonilisele astmele lisatud veel üks kvardi võrra madalam keel, milles võib näha kesk-aegse burdoonmuusika mõju.

Vaatamata oma rahvusvahelisele levikule on kannel nii eestlaste, soomlaste, lätlaste kui ka leedulaste jaoks sügava tähendusega rahvussümbol. Ärkamisajal sai kannel kõige kaunimate rahvuslike väärtuste tähistajaks. 1886. aastal hakkas Jakob Hurda eestvõtmisel ilmuma siiani jätkuv eesti rahvalaulude kihelkondlik monumentaalsari, mille nimeks iseloomulikult “Vana Kannel”.

Labata ja labaga

Pilliajaloo uurijad on jaganud väikekandle kaheks põhitüübiks – lääne- ja idapoolseks.

Läänepoolne väikekannel on ühest otsast teravnurkse trapetsi kujuga. Keeled paiknevad lehvikukujuliselt, pilli kitsamas otsas kinnituvad need kolju sisse torgatud põikpulga ja pilli laiemas otsas keerupulka-

de ehk virblite külge. Selliseid kandleid on mänginud leedulased (*kanklēs*), lätlased (*kokles*), liivlased (*kāndla*), eestlased ja isuriid (kannel), vadjalased (*kannōl*), karjalased ja soomlased (*kantele*).

Idapoolne kandletüüp erineb kujult läänepoolsest. Kõlaomaduste parandamiseks ja käetoeks on kandle virblite taga veel pikendatud laba, mida setud nimetavad sabaks (helühand) ja lätlased tiivaks (*spārns*). Sellist tüüpi kandleid esineb peale Setumaa (kannōl) veel Latgales (*kūkles*), Loode-Venemaal Pihkva ja Novgorodi oblastis (gusli) ja vepslaste asualadel (*kandel/stribunnik*).

Väikekannel kadus Eestis kasutuselt veel enne, kui vahast fonograafirullid esimest korda soome rahvamuusikaurija Armas Otto Väisäneni reisipaunas 1913. aastal Setu- ja Harjumaale jõudsid. Nõnda teame me läänepoolset tüüpi kandle mängust Eestis üsna vähe. Setumaal leidis aga 20. sajandi algul labaga kandle mängijaid veel küll. Labaga kannelt mängiti Setumaal üsna samamoodi kui üle piiri tänapäeva Pihkva ja Novgorodi oblasti vene külades. Pillimees pani vasaku käe sõr-

med keelte vahele ja liigutades kätt kas üles- või allapoole, summutas osa keeli. Nõnda saab vaheldada kaht akordi ja lugu on suuresti kantud rütmikast. Setumaalt salvestatud lood ongi rütmilised kargused ja kirikukellade imitatsioonid.

Lätis, Loode-Venemaal ja Soomes, samuti Leedus on väikekandle mängutraditsioon jõudnud tänapäeva peaaegu katkematu ahelana. Veel 20. sajandi keskpaiku ja

Kandle uuestisünni pöördeliseks hetkeks sai paradoksaalselt klaverivabriku otsus väikekanded tootmisest maha võtta.

Läti kandlemängija Jānis Poriķis ja Vladimir Povetkin Venemaalt 1982. aastal Turaidas laulupeol.

VALDIS MUKTUPÄVELSI ERAKOGUST

Venemaal isegi 1990. aastatel leidis pillimehi, kes väikekannelt traditsioonilisel viisil mängisid.

Uuestisünd

Praegu on väikekannel Eestis oma taastulemise laineharjal. See pill köidab algajat muusikasõpra kergesti – lihtsamad mänguvõtted saab selgeks vähese vaevaga, ometi võivad ka juba esimesed sammud olla kõlalisel nauditavad.

1989. aastal tekkis toona Tallinna Klaverivabrikus insenerina töötanud Sirje Voitkal idee, et klaverivabrik võiks selle kadunud pilli rahva- ja kromaatiliste kannelde kõrval tootmisse võtta. Nii sündis Saaremaal Kaarma kihelkonnast 19. sajandi lõpul leitud kuuekeelelise kandle eeskujul uut tüüpi väikekannel. Algul olid klaverivabriku väikekannelde virblid puust, hiljem tsitrite ja klaveritega sarnaselt metallist. Pillide korpused liimiti kokku teiste pillide tootmisest üle jäänud puidujääkidest. Kandleid valmistati aastatel 1990–1997 hinnanguliselt 1500–1700 tükki.

Kandle uuestisünni pöördeliseks hetkeks sai aga paradoksaalselt klaverivabriku otsus väikekanneld tootmisest maha võtta. Pärast seda hakati mitmel pool peaaegu üheaegselt mõtlema, et kandle valmistamine ei saa olla ületamatult raske. Pilliehitamise võttis kõigepealt ette Vanalinna Hariduskollegiumi tolaeagne tööpäetuse õpetaja Indrek Roosi oma õpilastega, lisaks Raivo Sildoja ja Rait Pihlap oma töökoda-

des. Juba varem oli keskageste pillide seas kandleidki teinud Eesti Rahva Muuseumi konservator Roland Suits. Üsna pea hakati korraldama ka kandlemeisterdamise laagreid, esimene toimus Leisis aastal 2001.

Ent kuidas mängida? Väikekandle ajaloolistest mängutehnikatest ja pillilugudest pole Eesti alal täpsemaid andmeid säilinud. Esimese mänguõpetuse, mis klaverivabriku kandle ostjatele pilliga kaasa anti, koostas Jaan Sööt Soome viiekeelse kandle mänguõpetuse põhjal. Joonised näitasid, kuidas mängida keeli noppides ja

kuidas kujundada akordilist saatepartiid. Praegused mängutehnikad on rekonstruksioon, mis toetub suuresti Soome ja Läti paremini uuritud ja dokumenteeritud kandlemängutraditsioonile. Muidugi on tähtis osa ka tänapäeva mängijate loovatel lahendustel.

Hetkel tegutseb Eestis väga mitmeid pillimeistreid, kes väikekandleid valmistavad. Pilli tellides tasub alati tähele panna, kas meister on ka tõesti meister – kas ta tunneb kandle ajalugu ja traditsioonilist pilliehitust ning -kujunduse peensusi. Hea meister tunnetab sidet traditsiooniga, pidades au sees väikekandlele olemuslikult omaseid ehituslikke eripärasid: pill õonestatakse ühest puust, kannelt ei valmistata vineerist, järgitakse traditsioonilisi proportsioone ja üldkujundust ega kasutata ülemäärast sünteetilisi viimistlusvahendeid. Keeled asetsevad kandle peal lehvikukujuliselt, kolju ja põikpuu poolt on nad üksteisele lähemal kui virblite pool. Väikekandle keelte all ei ole uuematele kandletüüpidele iseloomulikke keeli pingutavat roopi, nii on sel rikkalikum ja sumedam kõla. Ka puidust virbleid ei maksa peljata – pilli häälestamine nõuab küll terake rohkem vilumust, tämber on aga pehmem

ja metalse varjundita.

Alati on võimalik pill ka ise pillimeisterdamislaagris juhendaja käe all valmis teha. Kandleid tehakse ka kooli tööpäetuse tundides. Nõnda valmistatud pillide kujunduses leidub mõnikord palju uudseid, pillitegija enda maitset peegeldavaid jooni.

Nagu alati traditsiooni katkedes, on elule äratatud kandlemäng midagi muud kui kunagine. Erineb ju tänapäeva inimese muusikaline mõtlemine vägagi endisaegse külamehe omast. Alanud on uus kandletehnika. Pill kõlab ka kontserdilavadel, seda saab õppida mitmes muusikakõrgkoolis. Toimunud võiks võrrelda väljasurnud keele uuesti kasutusele võtmisega.

Nõnda ongi meil, tänapäevastel kandlemängijatel, vaid pooleldi õigus, kui ütleme, et jätkame iidset traditsiooni. Muutus on toimunud järsult ja hüppeliselt. Ometi on selle pilli ajalugu väga sügaval meie kandi minevikus ning kandle vaikne ja ülemheli-derikas kõla mõjub kuhugi sügavale alateadvusse. Ka praegu, kõige uuemal ajal.

*

Väikekandlega seonduvat on Eesti teadlastest kõige põhjalikumalt uurinud Igor Tõnurist, kelle artikleid oleme kasutanud ka seda lugu kirjutades. Pilli taassünni lugu on oma diplomitöös käsitlenud Helle Suurlaht.

Kiievi Riiklikus Ajaloomuuseumis asuval 12. sajandi hõbekäevõrul mängib mees äratuntavalt viiekeelset kannelt.

FOTO INTERNETIST

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid

märtsis

7. märts kell 19.00

EMTA kammersaal
KÜLALISKONTSERT
JOHANN VAN DER LINDEN (saksofon, Holland)
HENRY KELDER (klaver, Holland)

7. märts kell 19.00

EMTA Lavakunstkool (Toom-Kooli 4)
MAGISTRILAVASTUS
"AKROBIOGRAAFIA versus ULMAVAIKUS"
VELLO VAHER – lavastaja, dramaturg, näitleja ja akrobaat
Proloog: Artur Alliksaar: Autoportree
Eelepiloog: Artur Alliksaar: Aeg
Etendusele pääseb eelregistreerides aadressil post@lavakas.ee

9. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
Dots Arvo Leibur **VIIULIKLASS**
Klaveril Thea Nestor

11. märts kell 17.00

EMTA kammersaal
"Tõrudest tammedeni" VII
Esinevad EMTA ja TMKK klaveri eriala õpilased

14. märts kell 19.00

Tallinna raekoda
Dots Aavo Otsa **TROMPETIKLASS**
Klaveril MEELI OTS
Kaastegev VASKPILLIANSAMBEL BRASS ACADEMY

16. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
Dots Aavo Otsa **TROMPETIKLASS**
Klaveril Meeli Ots
Kaastegev Eesti Noorte Puhkpilliorkester

18. märts kell 19.00

EMTA Lavakunstkool (Toom-Kooli 4)
EMTA Lavakunstkool (Toom-Kooli 4)
MAGISTRILAVASTUS
"AKROBIOGRAAFIA versus ULMAVAIKUS"
VELLO VAHER – lavastaja, dramaturg, näitleja ja akrobaat
Proloog: Artur Alliksaar: Autoportree
Eelepiloog: Artur Alliksaar: Aeg
Etendusele pääseb eelregistreerides aadressil post@lavakas.ee

20. märts kell 19.30 ja 20.45

Kanuti Gildi saal
"Audivisionaalne muusika"
EMTA üliõpilaste audiovisuaalkompositsioonide kontserdid EMP 2012 raames
Kunstiline juht PAOLO GIROL

22. märts kell 16.00

EMTA ooperistuudio
EMTA kompositsiooni eriala üliõpilaste teoste kontsert EMP 2012 raames
Kunstiline juht Toivo Tulev

24. märts kell 15.00

Tallinna Linnamuuseum (Vene 17)
"EMTA trubaduudid Linnamuuseumis"
Dots Heiki Mätliku **KITARRIKLASS**

24. märts kell 17.00

Tallinna Rootsi-Mihkli kirik
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kammerorkester
dirigent **CLAUDIO IVAN ORDAZ GARCIA**
solistid: **IVI OTS, MARIKE KRUUP** (viul)

25. märts kell 19.00

EMTA Lavakunstkool (Toom-Kooli 4)
MAGISTRILAVASTUS
"AKROBIOGRAAFIA versus ULMAVAIKUS"
VELLO VAHER – lavastaja, dramaturg, näitleja ja akrobaat
Proloog: Artur Alliksaar: Autoportree
Eelepiloog: Artur Alliksaar: Aeg
Etendusele pääseb eelregistreerides aadressil post@lavakas.ee

26. märts kell 19.00

EMTA kammersaal
Bigbändide kevadkontsert
EMTA **BIGBÄNDIL** on külas **BIGBÄND TTÜ**
Solistid: Reelika Ranik, Ivi Rausi, Jaan Krivel, Mirjam Dede
Juhendaja Teet Raik

28. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
EVA VOROBJOVA (klaver)

EESTI MUUSIKA PÄEVAD 2012 19.-24. märts

Festivali teema: Eesti muusika BÄNDiga!
NB! Esiettekanded märgitud tärniga *

ESMASPÄEV, 19. märts

18.00 Eesti Muusika- ja
Teatriakadeemia

EMP 2012 AVAMINE:
MAMMUTKONTSERT

Neli uue muusika bändi:
Uus Tallinna Trio, Konveier
Ensemble, Una Corda,
Repoo Ensemble
Kavas: Christian, Gimeno,
Grigorjeva*, Kallastu, Kangro,
Lill*, H. G. Lock, Maltis, Mattiesen,
Mägi, Pálsson*, Rääts, Saarmets jt

TEISIPÄEV, 20. märts

14.00 Kanuti Gildi SAAL
MÄRT-MATIS LILLE TALKSHOW
Eetikast kultuuris

19.30 ja 20.45 Kanuti Gildi SAAL
AUDIOVISUAALNE MUUSIKA
Kavas: Girol, Harvey (Eesti
esiettekanne), Leppik, Taavi Tulev,
Tuvikene
Koostöös Eesti Muusika- ja
Teatriakadeemiaga

21.30 Kino Sõprus
VIDEOMUUSIKA
Kunstnike-filmitegijate ja
heliloojate koostöös valminud
videod

KOLMAPÄEV, 21. märts

16.00 EMTA Ooperistuudio
EMTA KOMPOSITSIOONITUDENGITE
KONTSERT

Koostöös Eesti Muusika- ja
Teatriakadeemiaga

19.00 Hobuveski
KOLM LUGU
Ansambel Resonabilis
Kavas: Kozlova*, Hirsch*, Körver*
Lavastaja Ott Aardam

22.00 Raadiomaja I stuudio
AREAAL LIVE
Kreatiivmootor

NELJAPÄEV, 22. märts

16.00 Tallinna Inglise Kolledži saal
KOMPOSITSIOONIÕPILASTE
KONTSERT

19.00 Estonia Kontserdisaal
ESBJERG ENSEMBLE (Taani),
DIRIGENT KAISA ROOSE
Kavas: Nørgård, Viira*
Koostöös Eesti Kontserdiga

22.00 Niguliste
muuseum-kontserdisaal
HEINAVANKRI ÕÕ
Vokaalansambel Heinavanker,
kunstileine juht Margo Kõlar
Kavas: Kreek, Kõlar, Maimets* jt

REEDE, 23. märts

19.00 Estonia Kontserdisaal
BÄND & ERSO + EMP preemiate
väljakuulutamise
Ansambel U:, Iiris (hääli),
Rein Rannap (klaver),
Eesti Riiklik Sümfoniaorkester,
dirigent Risto Joost
Kavas: Kass*, Krigul*, Pape*
(Prantsusmaa), Rannap*
Koostöös Eesti Riikliku
Sümfoniaorkestriga

22.00 F-Hoone
Eesti Muusika ÕÕ
Koostöös festivaliga Hea Uus Heli

LAUPÄEV 24. märts

17.00 Mustpeade Maja
KAVERIKONTSERT
Tallinna Kammerorkester ja bänd
Kaumann*, Matson*, Mattiesen*,
Steiner* jt.
Koostöös Tallinna Filharmooniaga

Värske festivaliinfo:
www.helilooja.ee

Pääsmed müügil Piletilevis:
www.piletilevi.ee

